

Vår Värld

En rättvis värld är möjlig
Rapport till partistyrelsen
mars 2009

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
2. DEN GLOBALA FINANSKRISEN	5
3. EUROPAS FRAMTID.....	8
MÄNNISKAN FÖRE MARKNADEN	8
ATT HÖJA VALDELTAGANDET	9
4. KRISEN I MELLANÖSTERN.....	12
5. EN MODERN SÄKERHETSPOLITIK.....	14
ETT MILITÄRT ALLIANSFRIKT SVERIGE.....	15
EN AKTIV POLITIK FÖR RYSSLAND, ÖSTERSJÖN, BARENTSREGIONEN OCH ARKTIS	16
ETT UTVECKLAT EUROPEISKT SAMARBETE	17
ETT STARKARE FÖRENTA NATIONERNA	19
6. FOLKRÄTT OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	21
EN INTERNATIONELL RÄTTSORDNING	21
FOLKRÄTTENS UTVECKLING	22
SKYLDIGHETEN ATT SKYDDA	22
RESPEKTEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA	23
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I ARBETSLIVET	25
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH KAMPEN MOT TERRORISMEN.....	26
VÅLD MOT KVINNOR	27
DEMOKRATI.....	28
DET CIVILA SAMHÄLLET	29
7. NEDRUSTNING FÖR ÖKAD SÄKERHET.....	31
AVVECKLING AV KÄRNVAPEN – ETT ÖKAT ANSVAR FÖR SVERIGE OCH EU.....	32
PROGRAM FÖR ETT AKTIVT NEDRUSTNINGSARBETE	34
8. VÅR SOLIDARITETSPOLITIK	37
FATTIGDOMSBEKÄMPNING I CENTRUM.....	38
DEMOKRATI, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING.....	40
JÄMSTÄLLDHET	41
BARNRÄTTSPERSPEKTIV	42
STÄRK MILJÖ- OCH KLIMATPROFILEN.....	43
KONFLIKTFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER OCH MEDLING	44
FÖRANKRINGEN AV SVENSKT BISTÅND SKA STÄRKAS	45
STÄRKT POLICYARBETE KRING UTVECKLINGSFRÅGOR.....	45

VÄRNA OM ENPROCENTMÅLET OCH BISTÅNDETS INTEGRITET.....	46
SVERIGE I VÄRLDEN	48
9. VÅR MIGRATIONSPOLITIK	49
MIGRATION - UTMANINGAR, MÖJLIGHETER OCH ANSVAR	49
ÉN SNABBARE INTRODUKTION	52
NY ARBETSKRAFT – NY KUNSKAP	56
SOM OM DE VORE RÄTTSLÖSA	59
10. POLITIK OCH RELIGION.....	61
POLITIK OCH RELIGION.....	62
RELIGIONENS POLITISKA PÅVERKAN	63
DEN SEKULÄRA STATEN	64
VIKTEN AV DIALOG	64
KVINNORS STÄLLNING	65
11. AVSLUTNING.....	67

Bilaga 1 Förslag till nytt Afrikaprogram för Socialdemokraterna.

ISBN 91-53-20622-3

1. Inledning

Vi överlämnar med denna rapport våra förslag och idéer om socialdemokraternas internationella politik.

Det har varit en stor förmån att under drygt ett och ett halvt år föra samtal med medborgare och medlemmar om socialdemokraternas internationella politik.

Vi har ställt frågor, lyssnat på idéer och synpunkter. Arbetet har koncentrerats till de områden där våra medlemmar och väljare önskat klargörande och fördjupning. Vi överlämnar nu en samlad slutrapport med sex kapitel. Rådslaget lämnar också separat ett förslag till ett nytt Afrikaprogram.

Delrapporterna behandlar säkerhetspolitik, mänskliga rättigheter, nedrustning, bistånd, migration samt relationen mellan politik och religion.

Dessutom finns två separata kapitel som lämnar förslag om den globala finanskrisen och krisen i Mellanöstern .

Utöver delrapporterna har rådslaget tidigare lämnat ett förslag till socialdemokraternas plattform till Europaparlamentsvalet.

Vi vill rikta ett stort tack till alla dem som bidragit till arbetet, alla som lämnat värdefulla svar och medverkat vid våra aktiviteter.

Stockholm, mars 2009

Jan Eliasson
Ordförande

Margot Wallström
Ordförande

Ledamöter

Urban Ahlin
Lena Hjelm-Wallén
Göran Färm
Veronica Palm
Leif Pagrotsky
Björn von Sydow
Laila Naraghi
Kent Härstedt
Lise-Lotte Lenberg

Huvudsekreterare
Oscar Stenström

Rådslagssekreterare
Emma Karlsson

2. Den globala finanskrisen

Det internationella rådsrådet har löpande diskuterat globaliseringen utifrån olika infallsvinklar. I slutet av vårt arbete slog finanskrisen till hårt. De slutsatser som finns i det internationella programmet från kongressen i Malmö 2005 om globaliseringen är fortfarande relevanta. Kongressprogrammet varnade redan då mycket tydligt för det som nu sker.

”Med finansmarknadernas globalisering följer ökad sårbarhet. Finansiella kriser kan få förödande mänskliga konsekvenser.”

”Spekulationsekonomin måste tyglas och ramverket för det internationella kapitalet stärkas. Skatteparadis ska bekämpas med starka medel. De multilaterala finansiella organisationerna ska i större utsträckning än i dag främja finansiell stabilitet och motverka det spekulativa kapitalet. Organisationernas utlåningspolicy måste i högre grad än i dag ta hänsyn till de sociala effekter som finansiella kriser i ett område kan medföra.”

Socialdemokraternas internationella program, partikongressen hösten 2005.

Även på EU-nivå har vi socialdemokrater sedan länge efterfrågat en reglering av samtliga aktörer, produkter och tjänster på finansmarknaderna. Vi har bland annat krävt mer insyn, effektivare beskattning, skydd för löntagarnas jobb och pensionsrättigheter, skärpt kontroll av kreditvärderingsinstitutet och ingrepp mot chefernas orimliga löner och förmåner.

Vissa initiativ har sedan dess antagits på EU-nivå, men ännu saknas viktig lagstiftning och samordning. Bland annat krävs en reglering av hedge- och privatkapitalfonder. Kraftfulla åtgärder måste vidtas mot skatteparadis, skattesmitning och penningtvätt.

Det finns behov av gemensamma regler om öppenhet, övervakning, löntagarnas inflytande och kapitalreserver liksom av ett slut på underfinansierade lån. Men lagstiftning enbart på EU-nivå är inte tillräckligt. För att undvika framtida finanskriser måste de internationella finansmarknaderna och finansinstitutionerna reformeras. EU bör arbeta för en ny global finansarkitektur, byggd på demokratisk insyn, kontroll och ansvarsutkrävande. Förslaget om ett ekonomiskt säkerhetsråd inom FN-systemet, som Ingvar Carlsson presenterade redan 1994 i rapporten ”Our Global Neighbourhood”, bör prövas.

Redan efter ett par månader in i finanskrisen och den globala ekonomins kollaps har Sverige gått in i en allvarlig jobbkris. Likadant ser det ut i USA, i många av våra grannländer och i resten av Europa. Företag efter företag ser i sina bokslut för 2008 att de under året gått från framgångsrika kvartal till en närmast total inbromsning i slutet av året.

Oron ökar bland familjer och företag. Varsel, uppsägningar och vikande framtidstro skapar fler konkurser. Sannolikt kommer arbete och välbefinnande påverkas i många år framöver. Hur kunde krisen få ske? Hur kunde krisen få så stora konsekvenser? Vem skötte tillsynen, övervakningen och hur såg reglerna ut? De liberala teorierna om den transparenta välinformerade marknaden, som självjusterar sina priser och riskbedömningar havererade totalt.

Världen står troligen inför ett stundande skifte i synen på marknaden, statens roll och globaliseringen. Det är inte första gången i historien som marknaden måste räddas efter en kollaps. Roosevelt fick bygga upp USA:s marknadsekonomi efter depressionen på 1930-talet. Efter andra världskriget fick den Keynesinspirerade Marshallplanen Europas ekonomier på fötter. Idag faller ett tungt ansvar på den nyttillträdde Obama-administrationen att hantera finanskrisen och ett underskott som enligt IMF beräknas bli över 10 procent av BNP 2009. OECD-ländernas arbetslöshet beräknas stiga med 8 miljoner och ytterligare 100 miljoner människor kommer att kastas ut i extrem fattigdom i världen.

Finanskrisen har redan givit oss två ideologiska svar. Marknaden är inte en självreglerande organism. Regeringar kan aldrig abdikera från ansvaret att sätta regelverk och gripa in för att återställa ekonomisk stabilitet. Dessa två element visar i sin enkelhet att nyliberalismen gått under som ekonomisk ideologi eftersom de ryckt undan dess själva fundament.

Vi står i en historisk brytpunkt drygt 30 år efter nyliberalismens triumf och den blinda tilltro som funnits till marknaden. Inför en ny global era behöver den svenska och globala socialdemokratin en klar analys av det nyliberala ekonomiska system som låg till grund för den nuvarande finansiella kollapsen. Därtill behövs en analys och presentation av våra egna lösningar för framtiden. Hur ser statens roll ut och vilket ansvar ska globala institutioner ges?

Svar behöver ges som varken faller in i en ny liberal laissez-fair riktning eller i en statskontrollerad ekonomi. Analysen och lösningarna måste grundligare diskuteras och förankras inom våra egna politiska organ som Socialistinternationalen, Europeiska Socialdemokraternas Parti, ESP, och SAMAK, den nordiska arbetarrörelsen samt i samarbete med den europeiska och internationella fackföreningsrörelsen.

I Europa blåser det fortfarande stark medvind för de nykonservativa liberala partierna. 80-talets högervind som bar ledare som Margaret Thatcher och Ronald Reagan till makten bröts när Bill Clinton segrade i det amerikanska presidentvalet i mitten av 90-talet. Ungefär samtidigt inleddes i Sverige ett 12-årigt socialdemokratiskt regeringsinnehav. Tony Blair tog 1997 sin första valseger och inledde den ideologiska debatten om tredje vägens socialdemokrati. De dåvarande center-vänsterledarna skapade ett globalt nätverk, *Progressive Governance*, för att stärka banden och inleda diskussionen om gemensamma politiska åtgärder när globaliseringen på allvar tog fart. Ledarna markerade en stark vilja att finna multilaterala lösningar och såg politiken som ett verktyg för att förändra och förbättra. Liknande ambitioner saknas helt bland dagens högerregeringar, som genuint tycks misstro globalt beslutsfattande.

Synen på hur jobb ska skapas eller skyddas delar den europeiska vänstern. Vi i den skandinaviska socialdemokratin har ägnat större delen av vår politiska kraft åt att stimulera nya arbetstillfällen genom att erbjuda broar in i framtidens kunskapssamhälle och trygghetssystem som uppmuntrar företagsamhet, personligt ansvarstagande och vidareutbildning. Den sydeuropeiska modellen har istället byggt på inslag av protektionism och att skydda existerande arbetsplatser, avgiftsbelägga fabriksnedläggningar och uppsägningar.

I många av EU:s nya medlemsländer har tron på marknaden varit stark. Den inneboende skepsisen mot staten är ingrodd efter decennier av kommunism. Men en ny våg av krav på offentlig verksamhet kan även skönjas i dessa medlemsländer. Krisen kan driva socialdemokratiska partier i Europa in i en ny protektionistisk riktning men globaliseringen kan samtidigt stärkas med vitala institutioner och kraftfullt riktade åtgärder som kan bringa reda på den globala finansmarknaden.

Det är samtidigt viktigt att understryka att de kortsiktiga åtgärder som krävs för att mildra effekterna av finans- och jobbkrisen måste gå hand i hand med nödvändiga insatser och strukturreformer för att bemöta våra långsiktiga utmaningar, framför allt klimatförändringen. Investeringar i jämställdhet, grön teknik och grön infrastruktur skapar framtidens gröna jobb och hållbar tillväxt. Det gör att vi kan gå starkare ur den ekonomiska krisen och samtidigt främja en hållbar utveckling.

Internationella rådsrådet föreslår att fördjupningen av analysen och sökandet på lösningar efter finanskrisen fortsätter inom ramen för socialdemokraternas tankesmedja.

Vi föreslår därtill att en konferens om ämnet arrangeras och att arbetet redovisas vid nästa partikongress, tillsammans med de rapporter och inlägg som nu produceras och diskuteras i Socialistinternationalen, ESP och SAMAK.

3. Europas framtid

”Det vi hoppas på är inte en ny demokrati i Europa. Antingen fungerar demokratin, eller också fungerar den inte. Det största hotet är vår oansvarighet, vår likgiltighet och resignation som medborgare. Om Europa ska förenas på demokratisk grund måste vi inse att demokratin inte är något vi fått gratis – den kräver engagemang från oss alla för att den ska fungera. Den har inte ramlat ner i våra knän, oåterkallelig och för alltid given.”

Vaclav Havel

Människan före marknaden

Den första maj 2004 skrevs historia när tio nya länder blev medlemmar av EU. Uppdelningen av Europa i öst och väst är äntligen borta. EU:s fortsatta utvidgning har bidragit till att också länder med totalitära styrelseskick omformats till demokratiska nationer med respekt för de mänskliga rättigheterna. Den processen vill vi socialdemokrater fortsätta med när fler nationer knackar på dörren till medlemskap. Få hade efter andra världskriget kunnat drömma om att direktvalda parlamentariker från 27 länder i Europa skulle samlas för att fatta gemensamma beslut. Idag har vi den möjligheten. Det vill vi socialdemokrater ta vara på.

Socialdemokratisk politik handlar alltid om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. När krisen rullar fram, jobben hotas, välfärden försämras och klyftorna mellan människor ökar så drabbar det oss alla. Människor och utveckling hålls tillbaka, jobb och välfärd går förlorade.

Den 7 juni 2009 är det val till Europaparlamentet. Då avgörs vilka värderingar som ska styra de kommande fem åren. Det handlar om vilket Europa och vilket Sverige vi vill leva i. EU behövs också som en kraftfull aktör på den världspolitiska arenan - för global fred och säkerhet, för mänskliga rättigheter samt för ökad solidaritet och demokrati. EU kan med sin politik för bistånd, handel, migration, jordbruk och klimat påverka hela världens utveckling.

Därför gäller våra mål om full sysselsättning, ett hållbart klimat och en solidarisk politik både för Sverige och för Europa. Därför är konflikten mellan oss och de borgerliga partierna densamma här hemma som i Europa. Vi socialdemokrater sätter alltid människan främst. De borgerliga partierna i Europaparlamentet vill flytta makt från människor till marknaden. Det gäller jobben, det gäller klimatet och det gäller rättigheter för löntagare och konsumenter.

Valet till Europaparlamentet handlar om en klassisk konflikt mellan höger och vänster. Om olika syn på människan, den omgivning vi lever i och om politikens uppgift.

Vi har nu lämnat en högkonjunktur bakom oss och de som sitter på makten har försuttit chansen att rusta Sverige och Europa för framtiden. Istället har jobbtillväxten brutits, arbetslösheten och den ekonomiska otryggheten ökat och välfärden drabbats av nedskärningar för att betala borgerliga skattesänkningar.

När världen är osäker är det viktigt med ansvarstagande och samarbete. Inget land kan idag stå ensamt. I kampen mot arbetslöshet, finans- och klimatkris, brottslighet och konflikter blir vi starkare tillsammans än var och en för sig. I en värld som blir alltmer gränslös behöver demokratin bryta igenom för att påverka globalt.

Ett väl fungerande EU kan bidra till att Sverige växer sig starkare och tryggare. Det kräver att EU arbetar med rätt saker. Så är det inte alltid idag. Många beslut om vår framtid lämpar sig inte för beslut i Bryssel. EU måste bli spetsigare, öppnare och mer demokratiskt. Politikens makt ska öka i förhållande till juridiken.

Företagens frihet på EU:s inre marknad får aldrig ske på bekostnad av principen om likabehandling av arbetstagare och om ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Dessutom måste EU bättre spegla det faktum att över hälften av Europas befolkning består av kvinnor. Befattningarna i EU:s institutioner ska delas lika mellan kvinnor och män. Och all politik genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Sverige och Europa behöver inte mer av borgerlig politik. Ökad orättvisa är inte lösningen på de utmaningar vi står inför. Det handlar om ditt jobb, din lön och dina villkor på arbetsmarknaden. Det handlar om hållbar utveckling, klimatkrisen och global solidaritet.

Valet den 7 juni handlar om rättvisa.

Att höja valdeltagandet

Det främsta skälet till det låga valdeltagandet i tidigare val till Europaparlamentet har varit att de inte ansetts lika viktiga som riksdagsval. Väljarna har frågat sig hur deras röst påverkar deras vardag och inte funnit något svar. Många upplever att de är för dåligt insatta i EU-frågor och stannar därför hemma på valdagen. En stor majoritet uppfattar att det finns speciella ”EU-frågor” som är väsensskilda från de nationella frågorna. Avståndet mellan hemma och Bryssel riskerar att växa. Majoriteten av dem som röstar i Europaparlamentsvalet anger röstplikten och skyldigheten att rösta som huvudskäl. Endast ett fåtal anger att de röstar för att direkt påverka politikens inriktning.

Färska undersökningar visar glädjande nog att svenskarnas inställning till EU är mer positiv än någonsin. Men två av tre svenskar känner inte till att det är val till Europaparlamentet den 7 juni och mer än varannan har sagt sig vara ointresserad av valet.

Detta är vår största utmaning, att höja valdeltagandet och stärka demokratin. Konsekvenserna av ett lågt valdeltagande är uppenbara. Legitimiteten för EU undermineras och demokratin på europeisk nivå undervärderas. Ett lågt valdeltagande kan gynna främlingsfientliga och extremistiska krafter.

För att höja valdeltagandet måste Socialdemokraterna informera väljarna om varför valet är viktigt och samtidigt visa att en vänster- eller högermajoritet i parlamentet gör skillnad i våra liv.

1. Var klar och tydlig i kommunikationen med väljarna! Vilka är utmaningarna för Sverige och Europa? Ekonomi, jobb, klimat, social rättvisa och global solidaritet. Det socialdemokratiska budskapet måste formuleras kraftfullt som: ett rättvisare Europa, möjligheternas Europa, medborgarnas Europa och hållbar utveckling i Europa. Tänk på hur vi kommunicerar komplicerad lagstiftning. Istället för att tala om utstationeringsdirektivet, kan samma sak uttryckas som EU-regler för den som jobbar tillfälligt i ett annat EU-land.

2. Peka på skiljelinjerna i politiken. Frågorna och skiljelinjerna ser likadana ut i Europaparlamentet som i riksdagen. Oftast är de ideologiska motsättningarna större på EU-nivån än i Sverige. I EU står våra krav på politiska beslut mot Moderaternas marknadslösningar, hållbar utveckling mot resursslöseri, trygghet mot utslagning och rättvisa mot egenintresse. Presentera en särskiljande vision om vilket Europa vi vill ha – ett socialt rättvist och miljömässigt hållbart Europa där marknaden tjänar medborgarna och där ekonomisk tillväxt tar miljöhänsyn.

3. Lyft fram att europeiskt samarbete spelar roll för svenskarnas vardag. Ta fram exempel på EU-regler som påverkar och som Europaparlamentet beslutat om och som gjort livet enklare och bättre. Det kan handla om alltifrån säkerheten på maten vi äter, kvalitén av luften vi andas, till hur säkra barns leksaker är och kostnader för mobiltelefoner. Det handlar om trygghet på arbetsplatsen och om mottagande av flyktingar. Det handlar också om hur mycket av våra gemensamma resurser som ska gå till nya järnvägar, renare stränder, forskning, utbildning och bistånd.

4. Understryk Europaparlamentets roll och betydelse i EU:s beslutsprocess. Det finns en rad exempel på politiska beslut i Europaparlamentet som visar på dess inflytande och på skillnaden mellan höger och vänster. Det handlar om tjänstedirektivet, EU:s kemikalielagstiftning, konsumentskydd, energi- och klimatpolitiken och arbetsrätten. Vi ska heller inte glömma den makt

Europaparlamentet har när det godkänner ledamöterna i EU-kommissionen. Att gå till val på en rad krav på nästa kommission skulle kunna väcka intresset för att valet faktiskt påverkar dess sammansättning.

5. Visa att svensk socialdemokrati gjort skillnad i EU och att EU gjort skillnad i Sverige. Vi har lyckats lyfta upp arbetsmarknadspolitiken till EU-nivå, infört en europeisk offentlighetsprincip, arbetat mot barn- och kvinnohandel, stärkt miljöfrågorna och civil krishantering. I Europaparlamentet har vi gjort avgörande insatser för bland annat tjänstedirektivet, EU:s budget, energi- och klimatpolitik och arbetsrätten.

6. Använd nya medier. Använd Internet (nätverkskampanj) för att nå väljarna, för att decentralisera kommunikationen, ge verktyg åt partiets supportrar att mobilisera andra supportrar och väljare och skapa kanaler för dialog och forum för debatt.

7. Bjud in väljarna att engagera sig i politiken (hemma hos).

8. Möt ideella organisationer som inte är med i vår egen rörelse, men som delar våra värderingar. Avsätt ordentligt med tid för möten och diskussioner.

4. Krisen i Mellanöstern

Situationen i Mellanöstern är mer oroväckande än på länge. Det tre veckor långa kriget i Gaza efter nyåret 2009 fick fasansfulla konsekvenser för det palestinska folket. 1440 palestinier dödades varav 431 barn. Av de över 5 000 skadade var nästan 2 000 barn. Kriget har orsakat fysiskt och psykiskt lidande som kanske aldrig kan repareras.

En hel generation riskerar att växa upp i bitterhet och med stor hämndlystnad. Stora delar av bostadssektorn, den privata näringsverksamheten och infrastrukturen ligger i spillror. Det kommer att ta mycket lång tid innan allt är uppbyggt igen. Israel hävdar att kriget var ett svar på de raketbeskjutningar som plågat Israel i många år. Samtidigt som vi fördömer raketbeskjutningarna och erkänner Israels rätt att försvara sig, är det vår bestämda uppfattning att det israeliska svaret gick långt utöver en proportionerlig reaktion. Socialdemokraterna har fördömt det övervåld som de israeliska bombningarna och markinvasionen innebar.

Det är viktigt att de överträdelser mot folkrätten som tydligt förekommit i Gaza-kriget utreds och får konsekvenser. Det gäller både frågan om oproportionerligt våld mot civilbefolkningen, användningen av vit fosfor mot människor, raketbeskjutningar mot civila och användandet av mänskliga sköldar. Här måste både FN:s råd för mänskliga rättigheter och den Internationella brottmålsdomstolen ta ett ansvar.

Krigen i Gaza och Libanon har visat att militärt våld inte är en lösning på konflikter. Endast seriösa förhandlingar, där alla relevanta parter deltar, kan nå en hållbar lösning som bidrar till både fred och säkerhet. Israel är den starkare parten i konflikten och har därför ett större ansvar att bidra till en fredlig lösning.

Konflikten mellan Israel och Palestina har konsekvenser för säkerheten i hela regionen och därmed för hela världen. Länder som Iran, Egypten, Syrien och Libanon är viktiga aktörer som har ansvar för utvecklingen och som påverkas av vad som händer mellan Israel och Palestina. FN och EU bör ta initiativ till en internationell fredsoperation mellan Gaza och södra Israel. Sverige ska vara berett att delta i en sådan.

Socialdemokraterna tror på en framtid med två stater, Israel och Palestina, inom säkra och erkända gränser. Detta kräver att Israels ockupation av Västbanken upphör, liksom byggandet av muren på ockuperad mark. En nyckelfråga är att rörelsefriheten för palestinerna förbättras genom att vägspärrar tas bort på Västbanken och att gränsövergångarna till Gaza börjar fungera. Det måste finnas öppna förbindelser mellan Gaza och Västbanken. På grund av Israels kontroll över luft-, land- och sjövägar till Gaza har ett tunnelsystem för varuleveranser till

befolkningen i Gaza skapats. Tunnlarna har använts både till livsmedel och andra förnödenheter, men har också missbrukats för vapensmuggling. De bosättningar som byggts på ockuperad mark i strid mot folkrätten måste nedmonteras.

Socialdemokraterna har en grundläggande tro på dialog, samarbete och handelsrelationer som något positivt i internationella relationer. Handeln och välståndet kring södra Medelhavet måste öka. EU har beslutat att uppgradera sitt samarbete med Israel. Socialdemokraterna kräver att denna uppgradering tillsvidare suspenderas. När nya avtal och aktionsplaner mellan EU och Israel ska utformas, är det ett starkt krav att konkreta skrivningar om mänskliga rättigheter för folket på de ockuperade områdena görs. Det är vår uppfattning att frågor om bosättningar, vägspärrar, muren på ockuperad mark och allmänna livsvillkor är relevanta element som måste föras in i avtal mellan EU och Israel.

Socialdemokraterna anser att rättvisa val ska respekteras fullt ut. Därför var det fel att isolera den samlingsregering som bildades efter det palestinska valet 2006 med företrädare för Fatah och Hamas.

Världssamfundet ska vara öppet för dialog med alla valda palestinska företrädare, inklusive Hamas. Vi välkomnar den inompalestinska dialogen mellan Hamas och Fatah som startat med syfte att få till stånd en ny samlingsregering. Däremot är det viktigt att klarlägga att socialdemokratins värderingar starkt skiljer sig från Hamas. Så sent som i februari 2008 rapporterade Amnesty International om en rad avrättningar som Hamas utfört mot palestinier som man ansåg samarbetat med Israel. Särskilt kvinnornas situation på Gaza och inte minst deras mänskliga rättigheter har drastiskt och snabbt försämrats av Hamasstyret. Detta har även drabbat det kvinnoprojekt som Olof Palmes Internationella Center bedriver i Gaza.

För att ett framtida fritt Palestina ska kunna vara livskraftigt krävs att demokratin förstärks samt att våld och korruption upphör. Sedan ett flertal år tillbaka ger det socialdemokratiska partiet sitt bidrag till en långsiktig och seriös utbildning av förtroendevalda inom Fatah. Detta folkrörelsearbete på marken i samarbete med Olof Palmes Internationella Center, liksom insatserna för att stärka den demokratiska palestinska fackföreningsrörelsen, PGFTU, är konkreta bidrag till att stärka palestiniernas möjligheter till en självständig framtid.

Rådslaget anser att konkret demokratiarbete med Fatah är det bästa bidrag som svensk arbetarörelse kan ge till fredsprocessen för tillfället och föreslår att det fortsätter i oförminskad styrka.

5. En modern säkerhetspolitik

Förändringarna i vår omvärld under de senaste decennierna har varit omvälvande och i huvudsak positiva. Uppdelningen av Europa i öst och väst är borta. EU:s utvidgning har bidragit till att stimulera en snabb omställning där totalitära stater blivit demokratiska. Utvidgningen har bidragit till att öka säkerheten på vår kontinent.

För Sverige har det kalla krigets slut inneburit att några av de allvarligaste hoten mot vår säkerhet försvunnit. Samtidigt har en ny osäkerhet vuxit fram. Globaliseringen förändrar den världsbild vi är vana vid. Nya stormakter växer fram. Det militära invasionshotet mot vårt land har ersatts av en mer mångfacetterad hotbild.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga och de är gränslösa och komplexa. De kan ha sin grund i konflikter och tvister kring energi- och råvaruförsörjning, vara ett resultat av miljöpåverkan och klimatförändringar, komma från naturkatastrofer och olyckor, härröra från organiserad brottslighet och terrorism eller ta formen av attacker mot känsliga tekniska och IT-relaterade system. Det kan inte heller uteslutas att Sverige eller våra grannländer i framtiden kommer att utsättas för militära hot. Alla dessa hot kan uppstå plötsligt och beredskapen för att möta både gamla och nya typer av hot måste vara god.

Med Barack Obama som USA:s nya president öppnas en ny möjlighet att via det transatlantiska samarbetet finna multilaterala lösningar på globala problem.

Omfattande handel, mänskliga och kulturella kontakter och en gemensam historia gör Europa och USA beroende av varandra. Ett starkt samarbete över Atlanten är alltid bättre för världen än misstro och isolationism. Både USA och Europa måste ta ett stort globalt ansvar.

FN-stadgan förpliktar alla stater att värna om internationell fred och säkerhet. För att leva upp här till krävs en aktiv utrikespolitik och ett aktivt arbete för de mänskliga fri- och rättigheterna både hemma och utomlands. Demokratiska och välmående grannländer är en förutsättning för fortsatt säkerhet i vårt närområde.

Vi vill att en modern svensk säkerhetspolitik ska innehålla följande element:

- Ett militärt alliansfritt Sverige
- Ett ökat samarbete i Norden
- En aktiv Östersjöpolitik
- Ett stärkt Europasamarbete
- Ett starkare Förenta Nationerna

Ett militärt alliansfritt Sverige

Den svenska militära alliansfriheten har tjänat och tjänar oss väl. Vi har genom åren kunnat visa att det går att kombinera ett aktivt ansvarstagande för både vår egen och andras säkerhet med att vara militärt alliansfria. Militär alliansfrihet betyder inte passivitet.

Den beskrivning av svensk säkerhetspolitik som fyra partier under socialdemokratisk ledning kom överens om 2002 är fortfarande giltig. Det är viktigt att vi inte svävar på målet om vårt lands säkerhetspolitiska grundhållning.

Skälen till att vi slår vakt om den militära alliansfriheten är följande:

- Sverige är medlem av en politisk allians – EU – som har betydligt fler verktyg till sitt förfogande än Nato när det gäller att möta de nya hoten, till exempel genom handel, bistånd och diplomati. Det kallas ibland EU:s mjuka makt. EU:s solidaritetsklausul är mycket tydlig. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land och inte heller om ett nordiskt land skulle drabbas. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.
- Sverige bör bibehålla sin handlingsfrihet. Som medlemsland i Nato vore det troligt att Sverige skulle utsättas för starka politiska påtryckningar. Vi har till exempel kunnat se hur USA krävde att Nato:s medlemsländer skulle delta militärt i Irak trots att Nato som organisation inte deltog.
- Vår militära alliansfrihet ger oss starkare möjlighet och trovärdighet att vara pådrivande i det globala nedrustningsarbetet. Kärnvapenanvändning är fortfarande en del av vissa Natoländers försvarsdoktriner.
- Vi bör själva förbehålla oss rätten att utforma storlek och inriktning på vårt försvar baserat på vår egen säkerhetspolitiska bedömning.
- Den militära alliansfriheten har ett starkt stöd hos det svenska folket vilket ger vår säkerhetspolitiska hållning stark legitimitet.

Sveriges samarbete med Nato har blivit möjligt eftersom organisationen har förändrats sedan det kalla kriget. Nato är en central aktör för europeisk säkerhet samt för internationell krishantering. Sverige deltar i vissa FN-stödda fredsbevarande operationer som leds av Nato. FN ger ofta i uppdrag till Nato att utföra fredsoperationer eftersom organisationen har resurser att leda vissa komplicerade insatser. Vårt samarbete med Nato i FN-mandaterade fredsbevarande insatser är viktigt, men samtidigt är vi tydliga med att Sverige inte ska delta i militära operationer som har sin grund i Nato-stadgans artikel fem om ömsesidiga försvarsgarantier.

FN kan också ge andra regionala organisationer som exempelvis EU och AU, Afrikanska unionen, uppdraget att leda en fredsbevarande operation. EU har utvecklat sin kompetens att leda alltmer komplexa operationer. Sverige har deltagit i praktiskt taget alla fredsfrämjande insatser som EU har gjort. Vi anser att det är positivt att också AU utvecklar sin beredskap att leda operationer på uppdrag av FN. AU är viktig även för att bidra till ekonomisk utveckling i Afrika, vilket leder till ökad säkerhet. Här kan också EU spela en betydelsefull roll genom att samarbeta med och stödja AU. Vi gläds också åt att de latinamerikanska länderna utvecklar sitt regionala samarbete.

Ett trovärdigt försvar är ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Det verkar avskräckande genom att visa för omvärlden att Sverige är berett att själv försvara sin nationella integritet och sitt självbestämmande. Därmed utgör det också en grund för en trovärdig militär alliansfrihet. Det svenska försvaret bidrar vidare till en säkrare värld genom insatser för fred och säkerhet i konflikttrabbade områden.

Ett trovärdigt försvar måste ständigt förändras beroende på den aktuella säkerhetspolitiska situationen. Utformningen av och storleken på försvaret ska styras av de hot som kan bli aktuella mot Sverige. Deltagande i internationella insatser ska ske med försvarets ordinarie förband, där dessa bedöms kunna erbjuda ett mervärde för insatsen.

Det nordiska samarbetet kring försvarsfrågor har ökat under de senaste åren. Ett ökat nordiskt samarbete är både viktigt och efterfrågat. De nordiska länderna har många gemensamma intressen och vår regions strategiska betydelse ökar. Det gäller samarbete kring bland annat materielinköp, underhåll, övervakning och deltagande i internationella operationer. Detta samarbete är positivt och ger Sverige möjlighet till ett mer kostnadseffektivt försvar.

En aktiv politik för Ryssland, Östersjön, Barentsregionen och Arktis

Under socialdemokratiskt regeringsinnehav utvecklades Östersjösamarbetet kraftigt. Vi vill gå vidare och befästa Östersjön som ett fredligt område. Trygga länder har i regel välmående och trygga grannar. Vår säkerhet har stärkts av att de flesta länderna runt Östersjön är demokratiska och att det ekonomiska ömsesidiga beroendet har ökat i takt med den starkt ökande handeln.

Östersjöområdets säkerhet har också stärkts i samband med att dessa länder har fått sina säkerhetspolitiska önskemål tillgodosedda. Vad som fortfarande återstår är att stimulera ett positivt ryskt deltagande i det regionala säkerhetsskapande samarbetet.

I Barents- och Arktisregionerna finns förutsättningar att få till stånd ett konstruktivt samarbete med Ryssland i frågor som rör energi, klimat, gränsöverskridande

brottslighet och kommunikationer. Vi vill utveckla ett förtroendeskapande samarbete i norra Europa.

Även om det finns positiva inslag i den ryska samhällsutvecklingen finns det anledning till stor vaksamhet. Rysslands alltmer auktoritära styre kombinerat med ett allt mer aggressivt beteende mot vissa grannländer inger oro. Att använda energileveranser som ett politiskt påtryckningsmedel kan inte accepteras.

Den sociala och ekonomiska situationen i Ryssland riskerar att driva den ryska utrikespolitiken i en än hårdare riktning. Ryssland har under flera års tid - parallellt med allt hårdare klimat i sitt eget land - agerat med skarpare tonfall gentemot sina grannländer. En rad allvarliga konflikter har blossat upp och flera ligger olösta. Under de första veckorna av 2009 saknade stora delar av Europa energi efter en bitter gaskonflikt. 2008 drabbades Estland av våldsamheter i samband med flytten av en bronsstaty i Tallinn. Under sommaren 2008 utbröt krigshandlingar på georgiskt territorium liksom det efterföljande ensidiga ryska erkännandet av Abchazien och Sydossetien.

För att stärka vår egen säkerhet måste vi kombinera tydliga reaktioner mot oacceptabla delar av den ryska politiken med en vilja att engagera landet i ett djupare samarbete på olika samhällsområden för att bidra till en mer demokratisk utveckling. Ingen vinner på att demonisera eller isolera Ryssland. EU måste hitta en gemensam politik gentemot Ryssland, inte minst energipolitiskt. Samtidigt som unionen står upp för de värderingar man vill att Ryssland ska leva upp till måste man också arbeta för att föra Ryssland närmare europeiska strukturer. Det är av stor vikt att Rysslands grannar får en positiv ekonomisk och demokratisk utveckling.

EU måste intensifiera sin grannskapspolitik och öka utbytet och kontakter mellan människor och länder. Vi vill också framhålla det viktiga kontaktskapande arbete som görs på lokal och regional nivå.

Östersjöns miljö kommer under lång tid att vara hotad. Det är därför av största vikt att alla Östersjöns länder inte vidtar åtgärder som på något sätt riskerar Östersjöns framtid. Försiktighetsprincipen måste tillämpas. EU-kommissionens kommande förslag om en EU-strategi för Östersjön för att skapa en miljömässigt hållbar region med välfärd, tillgänglighet och säkerhet är ett viktigt led i detta arbete.

Ett utvecklat europeiskt samarbete

Europeiska unionen har haft och har som sitt främsta syfte att omöjliggöra krig i Europa. Samtidigt som krig omöjliggjorts mellan medlemsländerna har den europeiska kontinenten inte besparats från krig. Balkan har skakats av år av stridigheter och nyligen har vi kunnat se väpnade strider i Kaukasus. Samtidigt finns i

EU:s grannskap ett antal så kallade frusna konflikter, exempelvis i Transnistrien och Nagorno-Karabach.

För att EU:s fredsskapande förmåga ska kunna bidra till målet om en europeisk kontinent utan krig måste processen att ta in nya medlemmar fortsätta. Alla europeiska länder som möter kraven på medlemskap ska kunna bli EU-medlemmar.

EU måste på allvar investera resurser, tid och kraft i det Östliga partnerskapet som arbetar för en integration av länder som Ukraina, Moldavien, Georgien, Vitryssland, Azerbajdzjan och Armenien. Samarbetet innebär konkret integration. Bland annat ska det leda till ökad rörlighet för människor mellan våra länder och tillväxt i handel.

Unionen behöver mer av gemensamt uppträdande i viktiga utrikespolitiska situationer för att kunna påverka stormakternas agerande. Vi måste öka EU:s förmåga i det globala samarbetet så att unionen ska kunna vara en progressiv och säkerhetsskapande kraft, inte minst i Förenta Nationerna.

EU:s snabbinsatsstyrkor där Sverige bidragit genom den nordiska stridsgruppen, NBG, har skapats för att avhjälpa kriser och humanitära nödlägen. Stridsgrupperna ska kunna sättas in i en konflikts inledningsfas och förberedas för en mer omfattande internationell insats eller i bästa fall med egen förmåga att avstyra konflikten. Det finns dock anledning att se över hur användbar och kostnadseffektiv denna modell är. EU:s snabbinsatsstyrkor har hittills aldrig används.

Vi vill att:

- EU:s freds- och säkerhetsinsatser bör förstärkas i sina civila delar för att tidigt kunna stärka ett samhälles civila grundfunktioner efter en konflikts akuta fas.
- Systemet med den nordiska stridsgruppen, NBG, ses över.
- EU ska ha en öppnare och mer solidarisk handelspolitik.
- EU ska rikta starkare krav på medlemsländerna att leva upp till millenniedeklarationens åtagande om minst 0,7 procent av BNP i bistånd.
- EU ska ha ett fortsatt fast åtagande att vara föregångare i de kommande klimatförhandlingarna med ambitiösa mål för framtida utsläppsminskningar.
- Vi bör fortsätta att säkra att EU:s fredsoperationer har en bred sammansättning av både civila och militära förmågor och att de utförs i nära samverkan med andra aktörer, särskilt med FN.

Ett starkare Förenta Nationerna

Global säkerhet förutsätter ett starkt globalt regelverk. Många av de nya hoten mot vår säkerhet möts bäst inom FN:s ram.

Det är viktigt för Sverige att FN fungerar väl. Medlemsländerna måste ge FN de förutsättningar som krävs för att klara de nya uppgifterna. Vi socialdemokrater vill att Sverige ska höja och skärpa sin profil i FN. Därför vill vi att Sverige mer aktivt stödjer de processer som nu pågår som uppföljning till de antagna besluten vid FN-toppmötet 2005, till exempel det nya rådet för mänskliga rättigheter och FN:s fredsskapande kommission.

Gamla som nya FN-institutioner behöver stöd för att mänskliga rättigheter, säkerhet och utveckling ska koordineras på det mest effektiva sättet, både i FN:s högkvarter och i fält.

Sveriges roll i FN har en stolt historia. Vi vill att Sverige på denna grund aktivt utvecklar en modern multilateral politik anpassad till dagens och morgondagens krav och utmaningar.

Läget för de mänskliga rättigheterna och folkrätten liksom kraven att möta de globala hoten förutsätter att FN reformeras och stärks.

Vi socialdemokrater vill därför se ett ökat engagemang för FN med fler politiska initiativ som kan bidra till en välfungerande världsorganisation och en bättre internationell ansvarsfördelning, som bättre tjänar mänskligheten.

Säkerhetsrådet har inom FN ansvaret för internationell fred och säkerhet. Detta ansvar ska främst utövas genom utnyttjande av alla möjligheter till fredlig lösning enligt FN-stadgans kapitel sex. Om alla möjligheter till fredlig lösning är uttömda kan säkerhetsrådet besluta om våldsanvändning enligt kapitel sju.

Det är viktigt att reformarbetet av säkerhetsrådet fortsätter. Säkerhetsrådet måste i sin sammansättning bättre spegla dagens värld. Vi vill att arbetet i säkerhetsrådet allt mer ska präglas av förhandlingar mellan de deltagande länderna och parterna. Om någon av de permanenta medlemmarna lägger sitt veto ska det ses som ett misslyckande och användandet av vetot måste inskränkas till ett minimum. Vi vill se ett system där det land som använt sitt veto måste avlägga en officiell motivering till generalförsamlingen.

Det är av avgörande vikt att FN:s permanenta medlemmar i säkerhetsrådet inte använder sin vetorätt på ett sådant sätt att världssamfundet lamsläs, exempelvis vid etnisk rensning, massmord och folkmord. Passivitet från säkerhetsrådets sida kan uppmuntra till ensidig och folkrättsstridig våldsanvändning av enskilda stater.

Våldsanvändning utan nödvändigt säkerhetsrådsmandat riskerar att försvaga den internationella rättsordningen.

För alla fredsbevarande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Ett mandat givet av FN:s säkerhetsråd ska alltid eftersträvas. Detta är angeläget både med hänsyn till folkrättens krav och operationernas legitimitet och säkerhet. Men vid extrema nödsituationer, som utgör hot mot internationell fred och säkerhet men inte medför åtgärder från FN:s säkerhetsråd, kan inte världen stå passiv. Agerandet måste i dessa lägen prövas från fall till fall.

Åtgärder kan endast vidtas på kollektiv grund inom ramen för en regional organisation och kan aldrig vara praxisgrundande. Även Sverige måste vara berett att genom EU medverka till att ta ansvar i sådana nödlägen.

Vi vill se framsteg inom följande prioriterade områden:

- Att FN:s säkerhetsråd ska kunna behålla auktoriteten att vara det organ som värnar om fred och internationell säkerhet.
- Att komma överens om ett reformerat och utvidgat säkerhetsråd där en vetofri kultur blir en realitet.
- Att skapa en kontrollfunktion inom FN så att åtagandena och efterlevnaden i de kommande klimatförhandlingarna ska kunna följas upp och kontrolleras.
- Att bryta det långvariga uppehållet i de globala nedrustningsförhandlingarna, inte minst gällande kärnvapen.
- Att skapa ett tydligare internationellt regelverk för hur kampen mot terrorism ska föras med bibehållen respekt för de mänskliga rättigheterna.

6. Folkrätt och mänskliga rättigheter

En internationell rättsordning

Vi socialdemokrater vill verka för mer samarbete mellan stater, regioner och inom internationella organisationer än tidigare.

Den viktigaste internationella organisationen är Förenta Nationerna, men FN är aldrig starkare än vad medlemsstaterna tillåter. FN:s brister är ofta medlemsstaternas brister. För att stärkas måste FN i grunden reformeras. Organisationen ska förmå att såväl hantera kriser och värna mänskliga rättigheter, som att främja social och ekonomisk utveckling. Kopplingen mellan fred och säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter måste bli än mer tydlig i FN:s organisation och verksamhet.

Utan ett effektivt arbete mot konflikters orsaker, till exempel fattigdom och politisk extremism, kommer konflikterna inte att kunna lösas. Detta gäller också under återuppbyggnadsskedet efter en konflikt. Utan insatser för en demokratisk utveckling, för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och för uppbyggnaden av en rättsstat, blir en hållbar och rättvis fred omöjlig. Om inte säkerheten kan garanteras, ofta med hjälp utifrån, kan heller inte återuppbyggnaden och utvecklingen ta fart.

Europarådet är en viktig mellanstatlig europeisk samarbetsorganisation. Europarådets konvention om mänskliga rättigheter från 1950 är av central betydelse. Dess innehåll ligger till grund för EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Vi vill också lyfta fram EU:s betydelse som en av de viktigaste aktörerna i arbetet för mänskliga rättigheter, inte minst genom kraven i samband med utvidgningsprocessen. Genom att alla EU:s medlems- och kandidatländer förbinder sig att genomföra och efterleva de mänskliga rättigheterna har vi fått en starkt positiv utveckling i hela Europa och skapat förutsättningar att påverka i andra delar av världen. EU ger omfattande bistånd till främjande av mänskliga rättigheter, bidrar till insatser för konfliktförebyggande och krishantering och driver på i FN:s och andra internationella organisationers normbildande arbete.

EU måste fortsätta att utveckla sin politik så att den genomsyras av folkrätten och de mänskliga rättigheterna. EU:s samarbete med FN måste stärkas och medlemsstaterna i EU bör än mer samordna sin politik i FN, inte minst i arbetet för fred och de mänskliga rättigheterna. Stödet till FN:s nya råd för mänskliga rättigheter måste vara samstämt och tydligt.

Folkrättens utveckling

För socialdemokratin är den människors säkerhet utgångspunkten. Folkrätten ska utvecklas för att skydda människor och får inte bli ett redskap för stormaktintressen eller diktatorer att förbryta sig mot befolkningar.

Folkrätten ska vara grunden i den internationella ordningen och varje stat har ett ansvar att den upprätthålls. För att folkrätten ska efterlevas krävs starka institutioner. Tillkomsten av den internationella brottmålsdomstolen, ICC, var ett stort framsteg och ökar möjligheterna att inom ramen för den internationella rättsordningen utkräva individuellt ansvar för grova brott mot mänskliga rättigheter och humanitär rätt. Många större stater – däribland USA, Ryssland, Kina och Indien – står dock fortfarande utanför samarbetet. För att öka legitimiteten och för att intensifiera arbetet är det viktigt att fler stater aktivt tar del i ICC:s arbete. Sverige har ett viktigt ansvar i att förmå fler stater att erkänna ICC. Målet är att alla stater ska erkänna domstolen.

ICC kan dock endast åtala och döma ett mindre antal förbrytare. Stater har därför ett ansvar att beivra dessa brott. Domstolen liksom andra tvistlösnings- och övervakningsorgan måste få tillräckliga resurser och starka mandat. Samtidigt får den nationella rättsordningen en allt större roll i övervakandet av folkrätten, till exempel vad gäller respekt för de mänskliga rättigheterna och åtal av krigsförbrytare. Sverige måste vara ett föregångsland i detta avseende.

För socialdemokratin är konfliktförebyggande insatser inom ramen för det internationella samarbetet centrala. Vi anser att Sverige ska satsa mer resurser på förebyggande verksamhet både inom den egna utrikespolitikens olika områden och i samverkan med enskilda organisationer och internationella institutioner. Det är också viktigt att Sverige fortsätter med uppgiften att utveckla FN:s nya fredsbyggande kommission och dess arbete med att bygga upp krigshärjade länder.

Skyldigheten att skydda

Världssamfundet och stater har stått passiva när folkmord eller etnisk rensning pågått ibland annat i Kambodja, Halabja, Rwanda, Srebrenica och Darfur. FN:s förra generalsekretare Kofi Annan har starkt drivit på för att skapa en mekanism som ger det internationella samfundet en skyldighet att skydda ett lands befolkning.

Socialdemokraterna ser det som ett viktigt framsteg att världens länder antog principen om skyldigheten att skydda vid FN:s reformtoppmöte hösten 2005. Principen innebär att det är varje stats ansvar att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och andra brott mot mänskligheten och att agera för att förebygga sådana allvarliga övergrepp. I en situation när en stat inte

förmår eller vill leva upp till detta ansvar har det internationella samfundet en skyldighet att ingripa för att skydda en befolkning.

Vi vill utveckla arbetet inom alla pelarna i skyldigheten att skydda: att förebygga konflikter och övergrepp genom politiska och humanitära åtgärder, att agera då katastrofen är ett faktum och att bistå med att återbygga ett land efter en våldsam konflikt.

Den största utmaningen för det internationella samfundet är att genomföra principen om skyldigheten att skydda i praktiken. I vilka situationer och med vilka medel får omvärlden ingripa när en stat inte förmår eller vill skydda sin befolkning? Vi anser att ett folkrättsligt mandat för fredsframtvingande operationer är centralt. Samtidigt vill vi bidra till att stärka de regionala organisationernas möjligheter att ta ansvar för skyddet av civila och för människors säkerhet.

Skyldigheten att skydda innebär ett radikalt nytänkande när det gäller synen på suveräniteten. Den betonar att suveränitet innebär skyldigheter gentemot den egna befolkningen och ett ansvar att värna om människors säkerhet. Den ger inte längre frihet att slippa yttre inblandning.

Motståndet mot ingripanden från det internationella samfundet är fortfarande stort, dels från länder som fruktar att stormakterna vill använda skyldigheten att skydda för egna maktpolitiska syften och dels från länder som använder suveräniteten som skydd för att begå övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Arbetet för att få såväl enskilda stater som det internationella samfundet att leva upp till sitt ansvar att skydda civila måste utvecklas vidare.

Respekten för de mänskliga rättigheterna

Respekten för de mänskliga rättigheterna, MR, är ett uttryck för socialdemokratins grundläggande värderingar och en förutsättning för demokrati. Arbetet för mänskliga rättigheter är nära länkat till utveckling, fred och säkerhet. Vi socialdemokrater vill stärka detta samband och utveckla de politiska, ekonomiska, humanitära och fredsfrämjande instrument som kan bidra till en värld där kvinnors och mäns lika värde och rättigheter respekteras.

De mänskliga rättigheterna, så som de kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 och en rad andra konventioner, utgör en okränkbar helhet. Socialdemokraterna anser att de medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella. De får inte inskränkas av stater eller andra aktörer.

Att hävda undantag på till exempel kulturella eller religiösa grunder är oacceptabelt. De mänskliga rättigheterna är lika för alla och ska tillämpas med samma måttstock.

Vi vill arbeta för att stärka efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna och anser därför att MR-frågorna ska vara prioriterade såväl i utrikes- och EU-politiken som nationellt. Vi ska protestera mot övergrepp och kritisera både demokratiska regeringar eller diktaturregimer som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det är självklart för oss att kritisera såväl Kinas användning av dödsstraff som den före detta amerikanska administrationens behandling av fångar i Guantánamofängelset. Lika viktigt är att vi lever upp till våra egna nationella åtaganden. Det stärker respekten för de mänskliga rättigheterna i Sverige och ökar trovärdigheten i vårt agerande internationellt.

I arbetet för mänskliga rättigheter är det viktigt att motverka alla former av diskriminering och värna särskilt utsatta grupper.

Kvinnor utgör en majoritet av jordens befolkning, men kvinnors rättigheter är fortfarande kränkta i många länder. Kampen för jämställdhet mellan kvinnor och män måste prioriteras. Det handlar bland annat om rätten till utbildning, till inflytande och äganderätt, om sexuella och reproduktiva rättigheter, rätten att bestämma över sin egen kropp och rätten till fria och säkra aborter. FN:s kvinnokonvention, CEDAW, ska vara en grundpelare i vårt arbete för mänskliga rättigheter för att säkerställa att diskriminering av kvinnor upphör.

Detsamma gäller barns rättigheter. FN:s barnkonvention är en viktig milstolpe i FN:s rättighetsarbete. Problemet är att rättigheterna långt ifrån respekteras. Flickor och unga kvinnor nekas utbildning, utsätts för övergrepp och tvingas till slavarbete. Barn tvingas bli soldater. FN:s millenniemål, som stadgar att alla barn, både flickor och pojkar, ska få grundläggande utbildning, är därför ett särskilt viktigt mål inom ramen för utvecklingsarbetet. Situationen i Afrika har länge varit mycket svår då många barn tvingas ta försörjningsansvar när föräldrarna dött i aids. Barnsoldater blir tyvärr allt vanligare och projekt med syfte att hjälpa dessa sargade ungdomar till ett normalt liv är en viktig del i uppbyggnaden av fungerande samhällen.

Den humanitära rättens principer om skydd av civila måste försvaras och tydliggöras i arbetet för fred och säkerhet.

Respekten för, liksom skyddandet och främjandet av de mänskliga rättigheterna ska genomsyra alla politikområden också utrikespolitiken, inklusive säkerhetspolitik, biståndspolitik och handelspolitik.

Vi socialdemokrater vill arbeta tillsammans med enskilda organisationer och andra företrädare för det civila samhället såväl nationellt som internationellt för att stärka respekten för och efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna.

Mänskliga rättigheter i arbetslivet

Globaliseringen skapar nya möjligheter, men också problem. Det internationella kapitalets jakt på snabba och allt högre vinster tar inte alltid mänsklig hänsyn. För oss socialdemokrater är det oacceptabelt att konkurrera om företagens investeringar genom att försämra tryggheten på arbetsmarknaden, dumpa löner eller sänka miljökrav.

De mänskliga rättigheterna i arbetslivet måste tillgodoses på ett bättre sätt än idag. FN:s organ för arbetslivsfrågor, ILO, och den globala arbetsrätten måste stärkas, och ILO:s agenda för anständigt arbete genomföras.

Den internationella fackföreningsrörelsen lanserade 1994 ett förslag till en socialklausul i samband med att världshandelsorganisationen, WTO, skulle bildas. Förslaget baserades på ett antal grundläggande ILO-konventioner som handlade om den fria förenings- och förhandlingsrätten och avskaffande av slavarbete, barnarbete och diskriminering i arbetslivet inklusive lönediskriminering mellan könen.

ILO fick ett stärkt mandat att verka för ökad efterlevnad för rättigheterna på de angivna områdena. 1995 inleddes inom ILO en kampanj för universell ratifikation av berörda ILO-konventioner. En särskild deklaration om fundamentala principer och rättigheter i arbetslivet antogs 1998 och året efter antogs en ny konvention mot de värsta formerna av barnarbete. Idag kan man konstatera att det råder internationell konsensus om vad som utgör ”de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet” och att dessa tryggas av ILO:s konventioner om den fria förenings- och förhandlingsrätten, slav- och tvångsarbete, barnarbete samt diskriminering. Hänvisning görs här ibland också till deklarationen från 1998, som binder alla ILO:s medlemsländer oavsett ratifikation till att efterleva principerna och rättigheterna i de ovan nämnda konventionerna. Samtliga EU-länder har ratificerat ILO:s grundläggande sociala rättigheter. De måste nu uppmuntras att anta och genomföra alla övriga ILO-konventioner, exempelvis den nya ILO-deklarationen från 2008 om social rättvisa och för en rättfärdig globalisering.

Men det finns fortfarande stora brister och ILO kan inte självt säkerställa att alla länder respekterar de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Särskilt gäller det frågan om arbetstagares rätt att fritt få bilda och organisera sig i oberoende fackföreningar. Det främsta skälet här är att fria fackföreningar verkar för ökad social rättvisa och fördelning och med sina krav på respekt för demokrati och mänskliga rättigheter kan de hota de styrande klasserna. Det är därför av yttersta vikt att man inom andra angränsande politikområden bedriver en politik som främjar – och inte motverkar – ILO:s strävan efter universell respekt för de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet.

Angränsande fora och politikområden av betydelse för främjandet av respekten för dessa mänskliga rättigheter är:

- FN och EU där rättigheterna erkänns och prioriteras
- Parlamentariska församlingar
- Inarbetandet av dessa rättigheter i handels- och investeringsrelaterade sammanhang
- Utlåningspolitik
- Kapitalplaceringar (etisk policy hos pensionsfonder/försäkringsbolag)
- Multilaterala investeringar
- Multinationella företag
- Upphandlingspolitik
- Utvecklingsbistånd
- Konsumentpåverkan

Mänskliga rättigheter och kampen mot terrorismen

De senaste årens attentat i New York, Madrid, London, Istanbul, Moskva och Mumbai, samt de attentatsförsök som har avvärijts, påminner oss om att hotet från terrorism är påtagligt i Europa. I dagsläget bedöms det direkta hotet mot Sverige och svenska intressen som relativt lågt, men hotbilden kan snabbt förändras. Det är en grundmurad socialdemokratisk uppfattning att kampen mot terrorism ska bedrivas rättssäkert och med full respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.

I kampen mot terrorismen menar vi, att det är avgörande i ett längre perspektiv för att detta ska vara lyckosamt, att vi lär oss förstå de omständigheter som medverkar till terrorism. Extrema tolkningar av ideologier eller religioner står allt för ensamma som förklaringsmodeller. Politiken måste vara ytterst försiktig så att den inte ytterligare späder på och förstärker stereotypa föreställningar som leder till att grupper utsätts för diskriminering och rasism. Det krävs ett bredare och djupare anslag, i synnerhet när omfattningen av extremism är av den storlek vi idag ser.

En av grunderna för terrorism går att finna i ett socialt och ekonomiskt utanförskap, ofta i samband med brist på dialog och demokrati. Frustration och extremism möts inte sällan där samhällen misslyckats.

Det går att förebygga viss terrorism. Det är ett mödosamt och långsiktigt arbete som måste prioriteras. En solidarisk utrikespolitik lägger grunden för en mer rättvis värld. Vi socialdemokrater anser att det går att bedriva kampen mot terrorism utan att mänskliga rättigheter kränks.

Sverige måste också aktivt ta avstånd från föregripande våldsinsatser, så kallade ”pre-emptive strikes”. Det är oacceptabelt att enskilda stater agerar på egen hand och startar krig i strid med FN-stadgan vare sig det sker för att bekämpa terrorismen eller av andra skäl. Sveriges politik måste vara mycket tydlig. Den USA-ledda invasionen av Irak 2003 stred mot folkrätten och var ett exempel på hur ett land missbrukar sin politiska och militära makt.

Kampen mot terrorism har de senaste åren handlat om var individer ska lagföras och om utlämningar av misstänkta förbrytare. Sverige fick kritik från FN:s tortyrkommitté för utlämningen av två egyptier då detta gjordes mot så kallade diplomatiska försäkringar om att de inte skulle utsättas för tortyr. Senare visade det sig att fångarna trots detta torterades i fängelse och under förhör. Av denna erfarenhet drar vi slutsatsen att det knappast finns något tillfälle då utlämning med diplomatiska garantier från länder som använder sig av tortyr är befogat. Vi vill betona vikten av att upprätthålla det totala tortyrförbudet.

Det är oacceptabelt att kampen mot terrorism tar sig uttryck i användning av tortyr och tortyrliknade metoder och fängslande på obestämd tid och utan legal grund.

Våld mot kvinnor

Sexuellt våld är en av de allvarligaste formerna av våld mot kvinnor, där våldtäkt utgör den grövsta formen. Våldtäkt är, vare sig det sker i tider av fred eller under väpnad konflikt, en kränkning av en kvinnas identitet och mänskliga rättigheter. I väpnade konflikter har våld mot kvinnor nått epidemiska proportioner. Massvåldtäkter används ofta systematiskt som ett vapen.

Under det nio år långa inbördeskriget i Sierra Leone användes våldtäkt och andra former av sexuellt våld mot kvinnor metodiskt av rebellstyrkor. Under 2002 anmäldes 5 000 fall av våldtäkt i Uviraregionen i Demokratiska Republiken Kongo, det vill säga ett genomsnitt av 40 våldtäkter per dag. Omkring 20 procent av alla kvinnor våldtogs under folkmordet i Rwanda 1994. Under kriget i Bosnien och Hercegovina våldtogs 20 000-50 000 kvinnor. Det finns byar i Kosovo där serbiska styrkor våldtog uppemot hälften av kvinnorna i fertil ålder.

Vi socialdemokrater anser att det omfattande sexuella våldet mot kvinnor och flickor i väpnade konflikter måste bekämpas än mer målmedvetet. Våldtäkter används i ökande grad som vapen för att kränka och stigmatisera kvinnorna. De grova övergreppen innebär ett enormt lidande för de drabbade men är också ett hot mot fred och säkerhet. Våldet mot kvinnor fördjupar konflikter och försvårar möjligheterna till försoning. Kvinnor och barn i krigshärjade områden i världen utsätts dagligen för omfattande sexuellt våld. De är inte enbart offer i skuggan av krig utan måltavlor där sexuellt våld är en del av krigsföringen.

Arbetet med FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet är centralt i detta sammanhang. Kvinnors rättigheter och perspektiv måste få bättre genomslag i arbetet för fred och säkerhet. Ett ökat kvinnligt deltagande i konfliktförebyggande och krishantering före, under och efter en konflikt är en förutsättning för hållbar fred och utveckling.

Den 19 juni 2008 antog FN:s säkerhetsråd enhälligt resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikter. Resolutionen fördömer våldtäkt och andra former av sexualiserat våld i konfliktsituationer och stadgar vidare att våldtäkt kan utgöra krigsbrott, brott mot mänskligheten och en konstituerande handling för folkmord. Vi välkomnar och stödjer denna viktiga resolution och kommer att arbeta för att resolutionen antas av alla FN:s medlemsländer. Vi vill verka för att respekten för resolutionen stärks och att den efterlevs.

Vi kräver att alla länder ska upprätta nationella handlingsplaner för genomförandet av resolution 1325. Denna linje ska vi driva särskilt aktivt i EU, där bara ett tiotal av unionens 27 medlemsländer har antagit nationella handlingsplaner för genomförandet av resolutionen.

Demokrati

Respekt för de mänskliga rättigheterna, uppbyggnaden av en rättsstat och demokratisk utveckling hänger nära samman. Under 1900-talets sista decennier medförde globaliseringen också nya möjligheter för inflytande och demokratin stärktes i många delar av världen. Frågan är om denna positiva utveckling nu brutits. Demokratibegreppet och de mänskliga rättigheternas innehåll ifrågasätts allt oftare av auktoritära regimer och på kulturella eller religiösa grunder. Demokratins möjligheter skrämmer den som har skäl att frukta folkstyre och den som vill styra människors tankar.

För socialdemokratin som internationell rörelse är globaliseringen en möjlighet att stärka våra grundvärderingar. Vi vill bidra till att bygga upp fungerande globala, demokratiska krafter som motvikt till det globaliserade kapitalets makt. Vi vill öka kvinnors och mäns möjligheter till deltagande och inflytande. Samtidigt måste man vara medveten om att tilltron till demokratin skadas då det demokratiska systemet inte kan genomdriva förbättringar för majoriteten av folket.

Vi ska protestera mot övergrepp och auktoritära regimer men också använda dialogen som medel för förändring. Vi ska samarbeta med demokratiska likasinnade stater men också med tydlighet och utan undfallenhet samtala med auktoritära regimer.

Detta är ett grannlaga arbete. Sverige ska ställa hårda krav på stater när det gäller arbetet för demokrati. För att till exempel kunna bli medlem i EU krävs att ett land

uppfyller de så kallade Köpenhamnskriterierna. De innehåller krav på stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och minoritetsskydd.

Den globala kampen mot korruption måste skärpas, krav måste ställas på både långivare och företag som utnyttjar korruption. Det är oacceptabelt att ledare använder sin maktställning till att berika sig genom internationella lån eller genom att sälja ut ett lands tillgångar.

En förutsättning för demokrati är väl organiserade och demokratiskt fungerande politiska partier, som kanaliserar befolkningens krav och förhoppningar om framtiden.

Det speciella svenska partiinriktade demokratistödet har som mål att bidra till och bistå utvecklingen av ett väl fungerande partiväsande. Politiskt deltagande och demokratiska politiska system är av central betydelse.

Vi socialdemokrater vill stärka arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för Sveriges utvecklingsarbete, engagemang och åtaganden i EU och FN.

Det är viktigt att slå vakt om yttrandefriheten samtidigt som vi värnar religionsfriheten. Religion eller kulturella traditioner får dock aldrig användas som förevändning för att inskränka de mänskliga rättigheterna.

Det civila samhället

Det civila samhället och de enskilda organisationerna har viktiga uppgifter i arbetet som försvarare och påtryckare för de mänskliga rättigheterna och genom sin fältnärvaro. Civila samhället är en arena, skild från staten, marknaden och det privata hushållet, i vilken människor organiserar sig och agerar tillsammans för gemensamma intressen. I länder där det civila samhället är outvecklat finns sämre chanser att lösa konflikter, utbyta erfarenheter mellan samhällsgrupper och att granska institutioner och de styrande vid makten. Dessutom har fria och demokratiska parter på arbetsmarknaden en central roll att spela när det gäller utvecklande av sunda relationer på arbetsmarknaden och för en nödvändig social trepartisk dialog med regeringarna

Företagen har också en viktig roll; de ska inte bara respektera globala arbetsrättsliga normer utan också respektera och främja mänskliga rättigheter liksom agera miljömässigt ansvarsfullt. Både företag och andra privata aktörer kan dessutom främja uppbyggnaden av hållbar säkerhet och demokratiska samhällen byggda på rättsstatens principer. Riktlinjer och effektiva mekanismer för företagens sociala ansvar bör därför utvecklas.

Fackföreningarna har en viktig roll när det gäller att medverka till att företagen utvecklar ett socialt ansvar till exempel genom globala kollektivavtal. Dessutom har fackföreningarna en central roll när det gäller att främja demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och social rättvisa.

7. Nedrustning för ökad säkerhet

Vår vision är en internationell ordning utan kärnvapen där fred och säkerhet kan upprätthållas med minskade militärutgifter och där våra gemensamma resurser bättre kan användas för att ge människor större frihet och ett bättre liv. Världen behöver en nystart för nedrustning och avmilitarisering. Detta avsnitt kommer att fokusera på nedrustning av kärnvapen.

Världens länder spenderar uppskattningsvis 1 339 miljarder dollar varje år på militära utrustningar. För varje krona världen lägger på bistånd och utveckling läggs ytterligare cirka femton på militära satsningar. Enligt FN:s beräkningar skulle det räcka med att 10 procent av världens samlade militärutgifter istället satsades på utveckling för att nå upp till millenniemålen. Att radera ut världens fattigdom är ett viktigt mål och skulle i sig vara ett stort steg mot ökad mänsklig säkerhet.

Det finns idag en växande insikt om att säkerheten är odelbar och aldrig kan vinnas på någon annans bekostnad. Det finns också ett ömsesidigt beroende mellan fred, ekonomisk och social utveckling och mänskliga rättigheter. Det är idag otänkbart med väpnade konflikter mellan EU:s medlemsländer. Dock har den politiska avspänningen mellan öst och väst och i flera regionala konflikter inte lyckats bryta den internationella trenden av återigen ökade militära utgifter. Istället för att överföra resurser till civil samhällsbyggnad väljer stater i stor utsträckning dessutom att möta icke-militära hot med militära medel.

Samtidigt ser vi en utveckling mot att andra vapen än traditionellt militära kan användas för att slå ut viktiga samhällsfunktioner, skapa instabilitet och skada tilltron till det öppna samhället. Det är inte bara stater utan i allt högre utsträckning grupper och enskilda som står för dessa hot. Genom att till exempel skada elförsörjning, telekommunikationer eller IT-system inom sjukvård och bankväsende kan samhället och ytterst demokratin skadas.

Vårt dagliga beroende av högteknologiska system är en stor säkerhetspolitisk utmaning. Människors säkerhet kan i dag hotas genom angrepp i syfte att skada centrala värden och funktioner och genom hot som är gränsöverskridande och kan drabba utan förvarning. Denna realitet gör det angeläget att uppmärksamma det militära försvarets begränsningar och behovet av militär nedrustning för att möta vår tids säkerhets- och överlevnadshot. Länder kan inte bygga isolerade säkerhetszoner. Sverige måste kunna leva upp till en fördjupad internationell solidaritet, inte minst inom ramen för EU.

Den internationella vapenhandeln är en viktig drivkraft bakom militära satsningar, och bidrar därmed till ökad risk för krig och väpnade konflikter. All handel med vapen och försvarsmateriel ska kontrolleras med strikta internationella regler. Sverige

ska vara en föregångare genom strikta regler för svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Det måste vara tydligt vad som är legitim anskaffning till självförsvar och militär förmåga som tjänar upprätthållandet av internationell lag. Vi vill se en skärpning och bättre kontroll av vapenhandeln. Det är ett stort framsteg när vissa vapenslag har kunnat begränsas eller helt förbjudas, som till exempel personminor.

Avveckling av kärnvapen – ett ökat ansvar för Sverige och EU

I en tid när den europeiska kontinenten upplever mer av samarbete, integration och stabil fred än någonsin tidigare, är det absurt att Europa ska vara regionen med överlägset flest kärnvapen. Innehav av kärnvapen får inte bli en fråga för enbart nationella avgöranden.

Frågan om massförstörelsevapen och det hot de utgör mot vår trygghet är mer aktuell än på länge. Hela världen följer den oroande utvecklingen i Nordkorea, Pakistan, Indien, Iran och Israel. Irans kärnenergiprogram har i flera år utgjort en storpolitisk fråga eftersom landet misstänks för att försöka skaffa sig kärnvapen samtidigt som det råder starka spänningar i regionen. Fler kärnvapen i ett av världens mest eldfängda och strategiskt viktiga områden vore ytterst allvarligt och riskerar att medföra ytterligare kärnvapenupprustning. De diplomatiska ansträngningarna måste intensifieras för att förhindra att Iran utvecklar kärnvapen.

De ökande spänningarna mellan Indien och Pakistan inger stor oro. Inom Pakistan är läget instabilt. En försämrad politisk situation där kan skapa osäkerhet kring frågan om användning av kärnvapen.

Arbetet för nedrustning och avspänning måste intensifieras.

Sverige har en roll att spela och vi socialdemokrater föreslår en rad åtgärder. Den nationella arenan är dock begränsad. Därför vill vi betona EU:s möjligheter att agera. På samma sätt som EU ställer upp utsläppsmål i klimatpolitiken är det rimligt att EU också utarbetar en plan för minskning av antalet kärnvapen. Unionen i sig kan inte påta sig ansvaret att kärnvapenmakter inte placerar ut kärnvapen på utländskt territorium, men vi vill uppmana EU:s medlemsländer att agera.

Det är oacceptabelt att de globala ansträngningarna för vapenbegränsningar och nedrustning stagnerat. FN:s nedrustningskonferens i Genève har de senaste tio åren inte ens antagit ett arbetsprogram. För att dödläget ska kunna brytas bör Sverige verka för att nedrustningskonferensen kan fatta beslut om sin dagordning med tvåtredjedelsmajoritet. Dessutom bör Sveriges Riksdag anta ett övergripande handlingsprogram för nedrustning som ska syfta till ett toppmöte om nedrustning inom FN:s ram inom en treårsperiod.

I icke-spridningsavtalet, NPT, förbinder sig kärnvapenstaterna att inte överlåta kärnvapen eller kunskap om kärnvapen och kärnvapenteknologi, till andra stater. Samtidigt lovar övriga stater att inte skaffa kärnvapen. I avtalet förbinder sig de länder som har kärnvapen också att arbeta för en fullständig kärnvapennedrustning. Den tredje delen av arbetet handlar om anslutna länders rätt till civil kärnteknik.

NPT är satt under stor press. Världen är i stort behov av nya initiativ i nedrustnings- och kontrollarbetet, samtidigt som det för oss socialdemokrater är viktigt att NPT stärks och att de utfästelser som är gjorda i avtalet förverkligas. Sverige bör därför erbjuda sig att vara värd för och bekosta ett sekretariat för NPT.

Målet måste vara en fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära. Att förhindra spridning är en viktig del av nedrustningsarbetet. För att nå detta måste kärnvapenmakterna omedelbart börja minska sitt innehav. Det ligger i mänsklighetens och världssamfundets intresse för överlevnad och gemensam säkerhet att alla kärnvapen elimineras.

Den fortgående kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med resurser. Tusentals miljarder kronor investeras i dessa det kalla krigets maktvapen, avsedda för avskräckning och hot om total förgörelse. Det är ett oansvarigt resursslöseri, som hotar allas vår säkerhet.

Ryssland höjer tonläget och talar om att kärnvapenbestycka sin Östersjöflotta. EU-medlemmarna Frankrike och Storbritannien har sagt att deras kärnvapen nu har som funktion att avskräcka länder som samarbetar med terrorister. Detta, liksom USA:s beslut att satsa på nya minikärnvapen samt initiativet att utrusta verksamma u-båtar med en kombination av kärnvapen och konventionella vapen, är allvarliga steg i fel riktning. Det bidrar dessutom till att cementera ett ”kalla-krigstänkande”.

Till detta kommer att ett antal länder som inte tidigare var kärnvapenmakter nu skaffat sig kärnvapen. Risker för ytterligare spridning är även i fortsättningen stor. Därför är det viktigt att Internationella atomenergiorganet, IAEA, stärks och ges rätt till fullständig insyn i all kärnteknik.

Sverige är medlem med vetorätt i Nuclear Suppliers Group, NSG, den organisation där kärnteknikexportavtalet mellan USA och Indien var tvunget att godkännas för att kunna träda i kraft. Inför NSG:s beslut förde Socialdemokraterna bland annat fram kravet att Sverige skulle ställa villkor för att godkänna avtalet. Ett sådant var att allt nukleärt samarbete med Indien omedelbart skulle upphöra i det fall Indien genomför en ny provsprängning. Den borgerliga regeringen tog aldrig någon debatt om frågan innan beslutet och redogjorde aldrig för sin syn på eventuella villkor. Sverige förhöll sig dessutom passivt genom hela processen i NSG.

Kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med ekonomiska och mänskliga resurser, som i stället borde användas till att skapa större global rättvisa och en säkrare och mer hållbar värld. I Sverige har socialdemokratiska regeringar uppnått en relation mellan bistånd och militära utgifter på 1 till 1,5. Bland Nato:s medlemsländer återspeglas det globala genomsnittet, det vill säga de militära utgifterna är cirka 10 gånger större än biståndet.

Vi socialdemokrater vill verka för ett internationellt mål för en mer rimlig och utvecklingsfrämjande relation mellan militära utgifter och investeringarna för att nå FN:s millenniemål.

Program för ett aktivt nedrustningsarbete

Vi socialdemokrater vill arbeta med följande tolvpunktsprogram för nedrustning och icke-spridning.

1. Massiva påtryckningar i alla relevanta internationella fora för att få de erkända kärnvapenstaterna att nedrusta sina arsenaler

Icke-spridningsavtalet, NPT, föreskriver att inga andra stater än de fem erkända får anskaffa kärnvapen, under förutsättning att dessa fem avrustar sina arsenaler. Så länge de fem inte genomför en medveten och planerad nedrustning riskerar vi att inte heller andra länder kommer att respektera NPT.

2. Internationellt förbud mot klusterbomber

Osloprocessen samlar nu över 130 länder i arbetet för ett internationellt förbud mot klustervapen. Vi kräver att regeringen verkställer riksdagens enhälliga beslut att Sverige ska verka för ett sådant förbud. Vi socialdemokrater vill att regeringen, nu när Sverige skrivit under konventionen om ett internationellt förbud mot klustervapen, skyndsamt ska ratificera denna och bidra till att konventionen kan träda i kraft. Dessutom kräver vi en omedelbar skrotning av Bombkapsel 90.

3. Agera i Nuclear Suppliers Group, NSG

USA har gjort en överenskommelse med Indien om export av kärnteknik som gör att Indien, trots att man inte skrivit under icke-spridningsavtalet, NPT, ändå får del av dess fördelar. Denna överenskommelse godkändes i september 2008 av länderna i NSG, där Sverige ingår.

Den borgerliga regeringen var passiv i NSG. Andra länder engagerade i nedrustningsfrågan undrar nu om Sveriges passivitet innebär en ny linje i dessa frågor.

Vi kräver att regeringen återgår till Sveriges traditionella ickespridnings- och nedrustningspolitik och aktivt agerar mot nedrustning och för icke-spridning i NSG.

4. Förnyad kraft till arbetet i Ny Agenda-koalitionen

Arbetet i Ny Agenda-koalitionen, NAC, har stannat av under senare år. Sverige måste vara pådrivande för att aktivera samarbetet och öka samverkan med andra länder som Tyskland, Japan och Australien. Sverige bör också verka för att NAC aktivt driver frågan om omedelbar ratificering av provstoppsavtalet, CTBT.

5. Öka trycket inför kommande översynskonferens av icke-spridningsavtalet

Som en förberedelse för nästa översynskonferens inom ramen för icke-spridningsavtalet, NPT, 2010 måste Sverige öka sina aktiviteter för att bidra till att konferensen kan leda till konkreta resultat. Sverige bör också använda sitt ordförandeskap i EU under hösten 2009 för att lyfta kärnvapenfrågan på europeisk nivå och pressa kärnvapenstaterna att leva upp till sina åtaganden under NPT.

6. Hindra att höganrikat uran kommer i fel händer

En mängd gamla sovjetiska kärnvapen och höganrikat uran befinner sig fortfarande utanför tillräcklig kontroll. Därför måste arbetet med att förhindra att höganrikat uran kommer på villovägar förstärkas.

7. Värna kompetensen på SIPRI

Regeringen skär ned anslagen till Stockholms fredsforskningsinstitut, SIPRI. Vi vill i stället satsa mer på detta institut som är väl känt och aktat i världen för sin forskning och kompetens i nedrustnings- och fredsfrågor.

8. Erbjud värdskap för NPT-sekretariat

Sverige bör erbjuda sig att vara värd för och bekosta ett sekretariat för icke-spridningsavtalet, NPT.

9. Agera för att kärnvapen inte placeras på utländskt territorium

Sverige bör driva att alla kärnvapenmakter åtar sig att inte placera ut någon form av kärnvapen på utländskt territorium.

10. Verka för att bryta dödläget i nedrustningskonferensen i Genève

Sverige bör driva att EU ska verka för att nedrustningskonferensen i Genève kan fatta beslut om sin dagordning med tvåtredjedelsmajoritet för att bryta det nuvarande dödläget i konferensen.

11. Anta handlingsprogram för nedrustning

Regeringen bör anta ett övergripande handlingsprogram för nedrustning som ska syfta till att ett toppmöte om nedrustning äger rum inom FN:s ram inom en treårsperiod, i enlighet med Blixkommissionens rekommendationer. Sverige bör även verka för att en europeisk handlingsplan utformas.

12. Öka opinionstrycket och sätt Sverige på kartan

Det offentliga samtalet om nedrustning har nära nog tystat. Vi vill bidra till att öka informationen och opinionstrycket för att uppnå visionen om en kärnvapenfri värld.

8. Vår solidaritetspolitik

Närmare hälften av jordens befolkning lever på under 2 dollar per dag och 1,2 miljarder människor lever idag i extrem fattigdom med en inkomst på endast 1 dollar per dag. Majoriteten av världens fattiga är kvinnor och barn. 800 miljoner lider allvarlig brist på mat och miljarder människor saknar rent vatten. Varje dag svälter 30 000 människor ihjäl. De flesta av dessa är barn under 5 år.

Orättvisorna tar sig många uttryck. En invånare i den industrialiserade världen väntas leva nästan 30 år längre än den som bor i något av världens minst utvecklade samhällen. Vart femte barn i utvecklingsländerna går inte ut skolan, jämfört med 2 procent av flickorna och pojkarna i den rika världen.

Den svenska politiken för global utveckling, PGU, slog 2003 fast att olika politikområden måste sträva åt samma håll för att kunna skapa en hållbar global utveckling. Det är ett arbete vi socialdemokrater vill stärka och utveckla. Utan säkerhet och fred ingen utveckling, utan utveckling ingen säkerhet och fred och utan respekt för mänskliga rättigheter når man varken säkerhet, fred eller hållbar utveckling.

Parallellt med den snabba tillväxt vi sett i världen ser vi också ökande sociala och ekonomiska klyftor och allt värre klimat- och miljöhot. Den globala finanskrisen riskerar också medföra att vissa länder väljer att minska sitt bistånd. Matpriserna har ökat och världens fattiga drabbas hårt. Det blir allt viktigare att biståndet fokuserar på att förbättra situationen för de fattigaste. En ekonomiskt sett alltmer globaliserad värld kräver också att solidariteten globaliseras. Idag råder en djup obalans.

Vår solidaritetspolitik syftar till att varaktigt minska fattigdomen och klyftorna i världen på ett sätt som stärker utvecklingen av demokrati och respekten för mänskliga rättigheter. Vissa utvecklingsländer utvecklas mycket snabbt med hjälp av globaliseringen medan andra marginaliseras. Vår politik måste svara på frågan hur biståndet kan bidra till att minska marginalisering, tillsammans med insatser på andra politikområden där handel, tillväxt och miljöhänsyn hör till de viktigare. Vidare krävs öppenhet och bland annat att ländernas institutioner och inte minst utbildningssystem utvecklas liksom den egna förmågan att förbättra företagsamhet och generera intäkter.

Grundläggande för att minska fattigdomen är också att stärka de fackliga rättigheterna, kamp mot korruption samt främja fungerande institutioner. Biståndet kan inte ensamt häva fattigdomen, men kan vara en katalysator för utveckling. Vi vill utveckla den socialdemokratiska solidaritetspolitiken så att den förmår vara såväl katalysator för ekonomisk och social utveckling som pådrivande vad gäller rättigheter och demokratisering.

Den värdegrunden som vi socialdemokrater grundar vår politik på är solidariteten med världens utsatta, förtryckta, fattiga och exploaterade människor.

Fattigdomsbekämpning i centrum

Fattigdomsbekämpningen ska stå i centrum för svenskt bistånd. Enligt FN:s Millennium Project går idag endast 30 procent av världens biståndsmedel till fattigdomsbekämpning, bekämpande av hunger och åtgärder mot sjukdomar i fattiga länder. Detta är inte acceptabelt. Vi vill få till stånd en mer koncentrerad satsning på fattigdomsbekämpning. Det görs redan många angelägna åtgärder med våra biståndsmedel, men ett fokus på huvudfrågan är centralt för att vi ska kunna gå vidare mot en rättvisare värld.

Den ökade koncentrationen på fattigdomsbekämpning i det bilaterala biståndet måste också kompletteras med att styra det multilaterala biståndet till de internationella organisationer som mest effektivt bidrar till detta mål.

EU är världens största biståndsgivare och unionen ska vara en pådrivande aktör för att uppnå FN:s millenniemål. För att det ska lyckas krävs att mer av EU-biståndet fokuseras på fattigdomsbekämpning och att det finns en samstämmighet för hållbar utveckling inom EU:s olika politikområden. Jordbruks-, fiske- och handelspolitiken är tre centrala områden som måste reformeras inom EU för att främja och inte bromsa utvecklingsländernas möjligheter. Sverige ska också vara pådrivande för att EU:s medlemsländer ska höja sina egna bistånds nivåer. Det är angeläget att Sverige arbetar aktivt inom EU för att tydliggöra vad unionens biståndsmedel används till.

Sammantaget utgör EU:s biståndspolitik en stor möjlighet för Europas folk att på ett kraftfullt och konstruktivt sätt främja en mer rättvis och demokratisk värld och därmed spegla EU:s grundläggande värderingar i en värld som riskerar att polariseras.

Om den nuvarande takten för att minska fattigdomen i världen håller i sig kommer FN:s millenniemål, om en halvering av andelen fattiga till år 2015, inte att uppnås. Världsbanken och Internationella valutafonden, IMF, bär som två av världens största och viktigaste utvecklingsinstitutioner, en stor del av ansvaret.

Världsbanken och IMF har stort inflytande över utveckling och biståndsstrukturen i världen. De ställer villkor som utvecklingsländerna måste följa för att få tillgång till lån, bistånd eller skuldavskrivningar.

Fattiga länder måste dels tillåtas använda de resurser som finns tillgängliga för att bekämpa fattigdomen och dels ges tillräckligt stort politiskt handlingsutrymme för att kunna föra en politik som är demokratiskt förankrad i de nationella parlamenten. Det är viktigt att ställa krav på att bistånd verkligen gynnar fattiga människor, men problemet med Världsbankens och IMF:s krav på ekonomiska reformer är att de

underminerar demokratiska beslutsprocesser i fattiga länder och banar väg för nedskärningar i offentliga utgifter som ofta missgynnar de fattiga.

Det är nödvändigt att reformera de internationella finansiella institutionerna. Det behövs en global offentlighetsprincip värd namnet. Demokrati, öppenhet och mänskliga rättigheter bör i högre grad vara förknippat med organisationernas utlåning och organisationernas roll måste vara att ge råd och vägledning.

Att uppnå FN:s millenniemål om att halvera fattigdomen i världen måste både handla om att påskynda takten av människor som lyfter sig ur fattigdom samtidigt som man arbetar förebyggande för att andra inte ska sjunka ner i fattigdom. Att halvera fattigdomen i världen är ett delmål, slutmålet måste vara att helt utrota fattigdomen.

Av världens samlade bistånd går bara en liten del till självhjälp och mikrolån. Människor har idéer och drivkraft till att förändra och förbättra sin situation, men alltför ofta saknas de små ekonomiska resurserna för den inledande investeringen. Något av det bästa vi kan göra är att förse människor med redskap så att de själva kan förbättra sin situation. Vår biståndspolitik tar sin utgångspunkt i människors egen initiativförmåga och kraft att skapa möjligheter att komma ur fattigdomen.

Vi vill mer aktivt stödja entreprenörskap i utvecklingsländer. Det handlar om att stärka fattiga människors, inte minst kvinnors, möjligheter att äga och driva företag och stärka deras rättigheter. Detta kräver gedigna analyser och utvärderingar av i vilka miljöer och under vilka förutsättningar som mikrofinansiering är ett redskap för att ta sig ur fattigdom. Studier visar att mikrolån oftast fungerar bäst när det är kvinnor som är låntagare. Den lön som kommer ur företagsamheten kommer också deras familjer till nytta. Vårt mål är att förändra och stärka kvinnors ställning. Vi vill också få fler barn, särskilt flickor, till skolan som ett led att minska fattigdomen och orättvisorna.

Vi vill också utveckla den svenska politiken för global utveckling genom att etablera en samordningsfunktion i regeringskansliet som ska svara för att regeringens agerande samfällt strävar mot målet om hållbar global utveckling.

För att bättre motsvara en biståndsministers uppgifter i framtiden bör titeln biståndsminister ändras till minister för internationellt utvecklingssamarbete.

Vi vill att:

- Sveriges fattigdomsbekämpande biståndsandel ska öka såväl genom det bilaterala som genom det multilaterala biståndet.
- Fattigdomsbekämpningens andel av biståndet årligen redovisas.
- Sverige ska arbeta för att tydliggöra hur EU använder sina biståndsmedel.
- Sverige ska vara pådrivande inom EU för höjda bistånds nivåer.

- En särskild satsning görs på mikrolån och entreprenörskap i utvecklingsländer.
- En samordningsfunktion etableras i regeringskansliet som ska ansvara för uppföljningen av politik för global utveckling.

Demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning

Trots att alla stater formellt har erkänt de mänskliga rättigheterna sker kränkningar av dessa kontinuerligt och medvetet. Konservativa krafter bortser gärna från de sociala, ekonomiska och kulturella rättigheterna som kräver ett aktivt och kollektivt ansvar för att förverkligas. De godtar endast de politiska friheterna. Kommunistiska krafter bortser från de politiska och civila rättigheterna. Socialdemokraterna anser att de mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheterna är universella, odelbara och individuella.

Vi vill understryka vikten av god samhällsstyrning, vilket omfattar förvaltningen och uppbyggnaden av en statsapparat som på alla nivåer ska präglas av effektivitet, öppenhet, förutsägbarhet, rättssäkerhet och deltagande av samhällsmedborgarna. Detta är en förutsättning för utveckling. Korruption i alla dess former måste bekämpas.

Bistånd blir utan verkan om det ges till korrupta regimer eller till stater som inte har ett genuint intresse av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. I sådana fall ska bistånd inte ges. I fall med stater som varken är demokratiska eller vill utveckla demokrati bör biståndet istället kanaliseras till demokratifrämjande arbete via det civila samhället eller andra lämpliga aktörer.

Det finns också fall där ett lands utveckling passerat stadiet för traditionellt bistånd, men där demokratisträvanden fortfarande måste stödjas. Ett sådant exempel utgörs av Ryssland. Det är viktigt att Ryssland utvecklas till ett öppet och demokratiskt samhälle. Det är rimligt att Sverige drar sig ur biståndsinsatser för rysk infrastruktur, men samtidigt är det viktigt att fortsatt stödja insatser som främjar öppenhet och demokratisk utveckling. Ryssland behöver dialog, samarbete och stöd till en positiv utveckling.

Sverige ska arbeta för ett brett rättighetsperspektiv. Demokrati och mänskliga rättigheter är grundläggande i biståndet. Fattigdom handlar inte enbart om orimliga livsvillkor och hunger utan även om diskriminering och brist på inflytande.

Därför är stödet till demokratisk utveckling så viktigt. Stöd genom organisationer för att stärka partiväsendet i världen bör öka. Vi vill också stärka de fackliga rättigheternas roll och den sociala dialogen för att motverka globaliseringens negativa effekter.

Socialdemokratisk biståndspolitik handlar om att långsiktigt främja demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter, stärka det civila samhället och bygga upp fungerande institutioner. Vi socialdemokrater vill ha en aktiv biståndspolitik för att främja demokrati och mänskliga rättigheter i biståndet.

Vi vill att:

- Alla former av korruption inom biståndet ska motverkas.
- Sverige ska stå för ett brett rättighetsperspektiv.
- Socialdemokratisk biståndspolitik ska ha en aktiv demokrati- och rättighetsfrämjande inriktning. Denna verksamhet ska kunna fortgå även i länder som i övrigt fasats ut som biståndsländer, exempelvis Ryssland.

Jämställdhet

Av världens 1,2 miljarder människor som lever på mindre än en dollar om dagen är 70 procent kvinnor. Fattiga kvinnor och flickor är världens mest utsatta. Varje år dör 600 000 kvinnor i samband med graviditet och förlossning. Kvinnor har fortfarande inte rätt att bestämma över sin egen kropp och därmed liv och hälsa. Kvinnors reproduktiva och sexuella hälsa och rättigheter är centrala för att kunna uppnå FN:s millenniemål. Här kan och bör Sverige ta initiativ.

Kvinnor utgör hälften av världens befolkning men kvinnors möjligheter att påverka, delta i och dra fördel av utvecklingen är i de flesta länder små. Världen styrs fortfarande av män. Jämställdhet har avgörande betydelse för ett samhälles sociala, ekonomiska och politiska utveckling och frågan om jämställdhet måste därför alltid vara en av grundförutsättningarna när vi söker lösningar på globala problem som fattigdom, miljöförstöring, säkerhet och migration. Inte minst därför är satsningar på kvinnor särskilt viktigt inom biståndet. Vi vill att FN:s kvinnokonvention, CEDAW, efterlevs samt att Sveriges och EU:s bistånd har ett tydligt kvinnofokus.

Kvinnor tjänar mindre än män och i många länder kämpar de mot fattigdom, brist på utbildning och diskriminering. I många länder registreras inte flickor när de föds vilket innebär att de till exempel inte kan rösta i val, äga egendom och i många fall är helt beroende av mannen i familjen. Kvinnors rättigheter, exempelvis till sin egen kropp och inflytande över reproduktionen, såsom rätten till fri abort, kränks alltför ofta. I många utvecklingsländer är det kvinnorna som ansvarar för försörjningen av familjen och odlar jorden, men de har inte rätt att äga och sällan har de rätt att arva den mark de lever av. Kvinnor är underrepresenterade i politiken och i många länder har kvinnor inte ens rösträtt.

Att kvinnor ges lika möjligheter att delta i arbetet med att förebygga, hantera och lösa konflikter är en viktig fråga för demokrati, jämställdhet och utveckling. Det är helt

nödvändigt att kvinnor finns med i det konfliktförebyggande och det fredsskapande arbetet. Vi vill särskilt uppmärksamma det omfattande sexuella våldet mot kvinnor och flickor i väpnade konflikter. De grova övergreppen innebär ett enormt lidande för de drabbade men är också ett hot mot fred och säkerhet.

Vi välkomnar att FN:s säkerhetsråd har agerat för att lyfta in ett genusperspektiv i frågor som rör fredsfrämjande och konfliktförebyggande arbete, i och med resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och även resolution 1820 om sexuellt våld mot civila i konflikter.

Jämställdhet och lika rättigheter är självklart inte enbart en fråga för kvinnor, utan en avgörande samhällsfråga, det är en förutsättning för såväl ekonomisk som social hållbar utveckling.

Vi vill att:

- Biståndet ska bidra till att öka möjligheter för kvinnor att få tillgång till utbildning och hälsa.
- Socialdemokratisk biståndspolitik ska satsa mer på mikrokrediter samt stärka legala rättigheter för fattiga och särskilt för kvinnor.
- Sexuell och reproduktiv hälsa samt rättigheter, SRHR, ska hävdas och att kvinnors rätt till fri och säker abort ska säkerställas.
- FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 och 1820 ska inta en mer central roll i internationell politik.

Barnrättsperspektiv

Än idag, en bra bit in på 2000-talet plågas, förtrycks, exploateras och utnyttjas miljontals barn dagligen. Detta är en oacceptabel situation.

FN:s barnfond, UNICEF, har beräknat att uppskattningsvis 26 500 barn dör varje dag av sjukdomar som enkelt skulle ha kunnat botas eller på grund av brist på rent vatten. Nästan 100 miljoner barn går inte i skolan. Detta innebär att de är sårbara och dåligt rustade för sitt fortsatta liv. Många av dessa barn arbetar med uppgifter som ger dem fysiska men eller gör att de dör i förtid. Över 250 000 barn deltar just nu i väpnade konflikter. De har blivit tvångsrekryterade, de utnyttjas hänsynslöst och utsätts för fysiska, psykiska och sexuella övergrepp. Nästan två miljoner barn, främst flickor, utnyttjas i människohandel varje år. Över en miljon barn sitter i fängelse.

Barn och ungdomar har alltid varit och är en viktig målgrupp i det internationella utvecklingsarbetet för oss socialdemokrater. Att investera i barn och ungdomar är att investera i framtiden, därför vi vill särskilt avsätta resurser för detta. Vi vill verka för att barnrättsperspektivet genomsyrar allt internationellt arbete och dialogen med våra samarbetsländer.

Barns erfarenheter, möjligheter till deltagande och möjligheter att påverka måste främjas och all diskriminering av barn, ska motarbetas så att alla barn ges samma möjligheter att delta.

Utbildning är en grundförutsättning för att kunna bekämpa fattigdom, utnyttjande och exploatering av barn. Vi vill investera biståndsresurser i att flickor ska ha samma möjligheter som pojkar att gå i skolan samt få tillräckligt med mat, kunna uttrycka sin åsikt och få tillgång till hälso- och sjukvård. Det krävs särskilda insatser för att lindra effekterna av HIV/aids och minska risken för spridning. Vi vill också investera i stödverksamhet för barn som lever med HIV/aids eller som har förlorat sina föräldrar i sjukdomen.

Vi vill förstärka insatserna för att skydda barn och deras rättigheter under väpnade konflikter eller när de tvingas på flykt. Barn som tvingats delta i krigshandlingar ska få rehabilitering och stöd. Samtidigt måste kunskapen kring barns rättigheter öka bland både civil och militär personal.

Vi vill även att tydligare fokus läggs på att motverka exploatering och utnyttjande av barn, framför allt barnarbete och sexuell exploatering. ILO uppskattar att omkring 165 miljoner barn mellan 5 och 14 år arbetar. Vi måste i allt vårt utvecklingsarbete bli bättre på förebyggande insatser, rehabilitering och på att skapa framtidstro för dessa barn.

Stärk miljö- och klimatprofilen

Valet mellan att ge bistånd för fattigdomsarbete eller för miljöarbete existerar inte längre – det handlar om båda delarna. De står båda i direkt relation till utvecklingsproblematiken. Biståndet till fattiga länder måste därför miljö- och klimatsäkras. Att ställa ekonomisk tillväxt och utveckling i motsatsställning till miljöarbete är detsamma som att förneka de fattiga länderna rätten till utveckling och välfärd. Världens människor måste få tillgång till rent vatten, sanitet, hälsovård och livsmedel. Detta skapar grunden för välfärd och tillväxt. Vi vill verka för att stödet till klimatarbete i utvecklingsländer kraftfullt ökar.

Klimatförändringarna riskerar att drabba de fattiga dubbelt. Dels genom direkta konsekvenser som översvämningar, torka, förlust av odlingsbar mark, dels genom att bistånd till sådant som utbildning, hälsovård, jordbruksutveckling, infrastruktur används för klimatanpassning.

Vi vill inrätta en funktion för miljöteknik- samt kunskapsöverföring till utvecklingsländerna genom en kombination av bland annat exportkrediter, exportfrämjande, forskning, bistånd samt samarbete mellan ideella organisationer och privata aktörer.

Andra åtgärder som kan bidra till att skärpa miljö- och klimatprofilen i biståndet handlar till exempel om att satsa på de delar av Swedfunds verksamhet som kan leda till ökade investeringar i miljö- och klimatförbättrande företag i utvecklingsländerna, styra mikrolån/krediter mot miljöteknik och införa miljöbokslut för biståndet. Vi vill vidare satsa på forskning och utbildning, både i Sverige och i utvecklingsländer, om sätt för utvecklingsländerna att finna vägar till utveckling utan att behöva genomgå de utvecklade ländernas misstag.

Vi vill stärka det globala samarbetet inom detta område. Vi vill att FN:s miljöprogram, UNEP, stärks och utvecklas till ett centralt organ inom FN. Vi vill också att arbetet som görs inom ramen för FN:s vetenskapliga klimatpanel, IPCC, får utökade resurser.

Vi vill att:

- En funktion för miljöteknik- samt kunskapsöverföring till utvecklingsländerna inrättas.
- Swedfund ges direktiv att öka investeringar i miljö- och klimatförbättrande företag i utvecklingsländerna.
- Årliga miljöbokslut för Sida införs, där man tydligt redovisar hur mycket av svenskt bistånd som satsas på miljöförbättrande insatser.
- En särskild satsning görs på forskning och utbildning om hållbar utveckling.
- Sverige driver på utvecklingen och stärkandet av UNEP och IPCC.
- Biståndet klimatsäkras.

Konfliktförebyggande åtgärder och medling

Det finns ett tydligt samband mellan säkerhet och utveckling. Fred och säkerhet är grundläggande förutsättningar för att människor ska kunna ta sig ur fattigdom och förbättra sina livsvillkor. Sverige har ett gott rykte i världen vilket ger oss möjlighet att gå in med trovärdighet som medlare i konflikter, underlätta möten mellan parter och arbeta konfliktförebyggande.

Alla tjänar på att konflikter förebyggs: humanitärt, ekonomiskt och politiskt. Vi vill satsa mer på konfliktförebyggande insatser och medling, inte minst eftersom det är en grundläggande förutsättning för fattigdomsbekämpning och för att uppnå hållbar ekonomisk, politisk och social utveckling. De pengar som idag går till konfliktväpnande verksamhet via Sida utgör en bråkdel av biståndsbudgeten.

Vi socialdemokrater vill stärka arbetet för fred och säkerhet och göra en särskild satsning på medling, konflikthantering och förebyggande fredsarbete. Därför vill vi att UD och forskarvärlden bygger upp ytterligare kapacitet inom detta område. En

socialdemokratisk biståndspolitik kommer att tydligare vara inriktad på konfliktförebyggande insatser och stöd till medling. Sveriges långa engagemang i utvecklingsfrågor, vår militära alliansfrihet och många insatser av enskilda svenskar har lagt en stark grund för ytterligare insatser inom detta område.

Vi vill att:

- Sverige gör konflikthantering till en av sina prioriteringar.
- Sverige stärker sitt diplomatiska fredsarbete och utvecklar förmågan att medverka i medlingsuppdrag.

Förankringen av svenskt bistånd ska stärkas

I takt med att svenskt bistånd ökat på senare år är det viktigt och rimligt att förbättra återkopplingen till svenska folket om utvecklingspolitikens mål och resultat. För oss är det viktigt att det finns en stark förankring för biståndet. Vi vill därför göra en satsning på att ta fram metoder för att ge återkoppling om hur skattefinansierat bistånd används.

En viktig faktor i relation till svenska folket är de enskilda organisationerna. De står bara för en liten del av biståndsbudgeten men de spelar en viktig roll såväl i utvecklingsländerna som i Sverige när det gäller informationsverksamhet och förankring av biståndet. Vi vill, i dialog med de enskilda organisationerna, se över hur vi kan utveckla och stärka informationsarbetet kring biståndet.

Vi vill att:

- Informationsarbetet genom de enskilda organisationerna utvecklas.
- En strategi för att öka återkopplingen till svenska folket utvecklas.

Stärkt policyarbete kring utvecklingsfrågor

Utvecklingsfrågorna står ständigt inför nya utmaningar och det behövs stimulans av dialog, fördjupning och studier kring hur vi bäst kan utforma den svenska utvecklingspolitiken. Vi vill att Sverige ska ta täten i policyarbetet kring utvecklingsfrågor. Vi vill fokusera på och använda oss av både givarländer och mottagarländerns kunskap och erfarenheter. Vi vill etablera en internationell tankesmedja kring utvecklingsfrågor där man samlar akademiker och policyskapare. De bästa experterna ska vara med i gruppen och den ska bestå av såväl svenska som internationella aktörer.

Även på utbildnings- och forskningsområdet är Sverige illa rustat. Trots vårt goda renommé beträffande biståndsinsatser finns det idag endast ett fåtal professorer i utvecklingsfrågor i landet. Vi vill långsiktigt stärka svensk kompetens genom att satsa på forskning kring utvecklingsfrågor. Därför vill vi avsätta medel för ett antal

forskartjänster för utvecklingsfrågor. I linje med vårt fokus på fattigdomsbekämpning vill vi även öka resurserna för forskning om fattigdomens orsaker och effekter.

Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete, SADEV, genomför analyser och utvärderingar av internationellt utvecklingssamarbete. Myndighetens övergripande mål är att bidra till att öka effektiviteten i svenskt utvecklingssamarbete. SADEV ska stärkas och få utvidgat mandat och befogenheter. Vi vill att SADEV successivt ska utvecklas och fördubbla sin kapacitet. Fokus ska ligga på de svenska biståndsinsatserna, men också på internationellt biståndsarbete. Vi vill att SADEV ännu tydligare utvärderar biståndet i ett globalt perspektiv. Därför är det viktigt att Sverige finns med i de internationella diskussionerna om biståndseffektivitet och att vi genomför överenskomna principer. Parisagendans åtaganden om effektivitet, samordning och större ägarskap för mottagarländerna i utvecklingsarbetet ska vara vägledande för Sverige.

Vi vill att:

- En internationell tankesmedja i utvecklingsfrågor etableras för att stimulera debatt och ökad kompetens i policyfrågor.
- Fler forskartjänster i utvecklingsfrågor etableras.
- SADEV:s kapacitet förstärks och fördubblas, för att ytterligare värna biståndets kvalitet.

Värna om enprocentmålet och biståndets integritet

Bistånd kan, rätt använt, vara en katalysator för ökad jämlikhet, framtidstro och välfärd men också ett sätt att bekämpa korrumperade och odemokratiska styrelseskick. Tillsammans med insatser på andra områden skapar bistånd förutsättningar för utveckling. Därför är vi socialdemokrater stolta över att Sverige 2006 nådde vårt mål om 1 procent av bruttonationalinkomsten, BNI, i bistånd. Det gör oss till en stark röst i världen för frihet och rättvisa.

Vi vill värna biståndets nivå och integritet och kraftfullt arbeta för att andra länder ska höja sitt bistånd. Trots löften om höjda biståndsnivåer når endast en handfull länder upp till FN:s och EU:s rekommenderade nivå på 0,7 procent av BNI. Därför välkomnar vi de olika initiativ som presenterats för att öka biståndsflödena i världen, men också för att hitta nya källor till finansiering. Sverige måste höja rösten för ett samlat ansvarstagande.

För att öka tydligheten i biståndspolitik vill vi införa ett nytt sätt att redovisa bistånd. Den moderatledda regeringen fortsätter urholka biståndet genom avräkningar från biståndsramen till skuldavskrivningar med rena luftsiffror. Även om det är tillåtet enligt DAC-reglerna (OECD:s biståndskommitté som bestämmer

reglerna för vad som räknas till bistånd) vill vi att sådana åtgärder enkelt ska kunna utläsas ur redovisningen.

De fattiga ländernas skuldbörda måste minska och många av de fattigaste ländernas skulder måste skrivas av helt. Vi socialdemokrater motsätter oss dock skuldavskrivningar som avräknas från biståndets resurser utöver det faktiska värdet på skulderna. Skuldavskrivning för hårt skuldsatta länder är fortfarande en avgörande fråga för många länders utveckling. De skuldavskrivningsinitiativ som finns idag tar inte alltid hänsyn till etiska eller politiska aspekter i relation till skuldernas uppkomst och historia. Det finns heller ingenting i dessa initiativ som lägger grund för en ansvarsfull långivning i framtiden där både långivare och låntagare delar ansvar. Vi vill ta initiativ till att arbeta fram etiska riktlinjer för dessa frågor.

Under täckmantel av att tala om det ökande sambandet mellan säkerhet och utveckling försöker regeringen ändra en viktig del i svensk biståndspolitik när det gäller förhållandet mellan biståndspengar och militära insatser. Som enda europeiska land har den moderatledda regeringen i DAC drivit frågan om att få använda biståndsmedel till sådana säkerhetsinsatser. I klartext innebär detta att man vill flytta pengar från fattigdomsbekämpning till att bekosta militära insatser. Vi socialdemokrater accepterar inte att militära kostnader ska räknas som bistånd. Sverige ska istället verka för en skärpning av DAC-regelverket från dagens vida ramar till ett stramare regelverk för vad som får tolkas som verkligt bistånd.

Vi vill att:

- Det införs en ny och tydligare redovisning av biståndet.
- Sverige inte tillåter skuldavskrivningar på biståndsbudgeten utöver faktisk nivå.
- Biståndets integritet värnas genom att tydligt säga nej till att bekosta militära insatser med biståndsmedel.

Sverige i världen

Sverige bör ta initiativ till en bred översyn gällande Sveriges internationella närvaro i form av ambassader och konsulat i världen. Detta är inte minst viktigt för att motverka att biståndet urholkas. En ökad nordisk samordning av vår internationella närvaro ska främjas. Den gemensamma ambassadbyggnaden i Berlin tjänar som ett bra exempel.

Det finns exempel på länder där Sverige avbryter utvecklingssamarbetet och där också ambassader läggs ned trots att de är ett viktigt verktyg i arbetet med att behålla liksom att utveckla relationer och partnerskap. Man bör kunna nyttja biståndsmedel för att behålla svensk närvaro i utvecklingsländer, samtidigt som ambassaderna i större utsträckning ska kunna användas som mötesplats och dialogforum kring utvecklingsfrågor, demokrati och mänskliga rättigheter.

Sverige har en lång historia av solidaritet och samarbete med Afrika. Angola utgör ett tydligt exempel där Sverige sedan länge haft ett väl utvecklat utvecklingssamarbete, vi var ett av de första länderna på plats efter självständigheten. Sverige var närvarande under alla de svåra åren av inbördeskrig. Men när situationen i Angola äntligen ger hopp om en bättre framtid ville regeringen lägga ned ambassaden. Angolas reala tillväxt 2006 har beräknats till cirka 20 procent. Att i detta läge slå igen vår ambassad var kortsiktigt tänkt. Regeringen kritiserar med rätta också av näringslivet för att man drar bort svensk närvaro från tillväxtmarknader.

En närvaro runt om i världen, i form av ambassader, har också stor betydelse för Sveriges förmåga att inhämta kunskap och analysera skeenden i omvärlden. Den ökade turismen och migrationen leder vidare till att en stark konsulär verksamhet är viktig för vårt land.

Sverige har kunnat hantera globaliseringens negativa effekter samtidigt som vi dragit fördel av dess möjligheter. För att kunna fortsätta med detta måste vi söka breda lösningar för vår internationella politik och Sveriges närvaro i olika delar av världen för att tillvarata våra intressen.

Vi vill att:

- Regeringen initierar en översyn av ambassadernas roll för svensk närvaro i världen och att en sådan genomförs inom ramen för en bred dialog.
- Regeringen tillsätter en arbetsgrupp för att beräkna både kostnader och intäkter i ett bredare perspektiv för ambassader i utvecklingsländer.

9. Vår migrationspolitik

Migration - utmaningar, möjligheter och ansvar

Migrationen i världen ökar och Sverige är en del av den utvecklingen. Under de senaste 25 åren har antalet människor som flyttar till ett annat land i världen fördubblats och uppgår idag till ca 200 miljoner. Av dem är ca 5-10 procent flyktingar. Sett till andelen av jordens befolkning väljer de flesta att stanna i det land de föddes i. Endast ett fåtal procent flyttar utomlands. Det är betydligt färre än vid förra seklet då en tiondel av jordens befolkning var i rörelse. Då var Sverige ett utvandringsland och en fjärdedel av befolkningen flyttade. I dag är bilden en annan. Invandringen dominerar även om utvandringen inte är oväsentlig. 2007 bosatte sig cirka 100 000 människor i Sverige, medan 45 000 valde att lämna vårt land.

En stor förändring som har skett under de senaste åren när det gäller migration, är att andelen kvinnor ökat dramatiskt och att de numer utgör nästan hälften av människorna som flyttar till andra länder. Migrationen håller på att få ett kvinnligt ansikte. Migration är för många kvinnor en dörr till en mer jämställd värld där de bättre kan använda sin kunskap och förmåga, men kan i sina värsta former innebära att de tvingas leva som flyktingar, bli offer för människohandel eller jobba under slavliknande förhållanden.

Vi står inför ett nytt sätt att se på migration, jämförbart med den förändring som skedde i synen på miljö på 70-talet och som på 90-talet slog igenom med full kraft: miljöhänsyn, inte som en bromskloss för utveckling, utan som en drivkraft.

När människor flyttar sprids kunskap, nätverk växer och nya möjligheter uppstår. Sverige är i sig ett tydligt exempel på att den kunskap, arbetskraft och mångfald som har kommit hit har haft stor betydelse för svensk tillväxt och utveckling. Människor flyttar till andra länder några år, studerar eller arbetar. Med rika erfarenheter återvänder de till eller från Sverige.

Många har under tiden i ett annat land kunnat skicka hem pengar. I dag uppskattas det belopp som migranter skickar hem till 318 miljarder dollar. Det är mer än tre gånger så mycket som det samlade biståndet i världen. Sambandet mellan migration och fattigdomsbekämpning är mycket tydligt i flera länder. Rätt hanterat kan migrationen bidra till att minska fattigdomen och på sikt även minska den ofrivilliga migrationen. I en tid då födelsetalen minskar i de utvecklade länderna, inte minst i EU, blir migrationen avgörande även när det gäller befolkningstillväxten och tillgång på arbetskraft. Mellan 1990 och 2000 berodde hela 89 procent av befolkningsökningen i Europa på migration.

Men migration kan också innebära stora påfrestningar, såväl för de människor som flyttar, som för de länder de lämnar eller flyttar till. För nästan alla inleds svårigheterna redan i samma stund som de fattar beslutet att lämna sitt hemland. Fattigdom, krig, miljöförstöring, klimatförändring eller förtryck gör att många mer eller mindre tvingas lämna sina hem för gott och med kort varsel. Deras utsatthet utnyttjas tyvärr ibland av den hänsynslösa organiserade brottsligheten i form av människosmuggling och människohandel. Väl framme i destinationslandet kan väntan på beslut och introduktion i samhället leda till att människors resurser slösas bort och bryts ned, i stället för delta i samhällsutvecklingen och vara med och forma sitt eget liv.

I EU är skillnaden mellan länders flyktingpolitik stor. Mycket återstår innan EU har en gemensam, rättssäker och solidarisk flyktingpolitik. I Sverige leder en väldigt ojämn fördelning av var asylsökande bosätter sig till att mottagandet blir lidande. De kommuner dit asylsökande helst flyttar har svårt att erbjuda bostäder, skola och språkundervisning på den nivå som de skulle önska. I andra delar av landet har kommuner svårt att locka människor. En del kommuner tar inget ansvar alls för de människor som söker skydd i vårt land. Det är oacceptabelt. Det finns ett stort behov av att finna nya lösningar som förbättrar förutsättningarna för människor som kommer till Sverige att kunna arbeta, studera och delta i samhällsutvecklingen så snabbt som möjligt.

Utgångspunkten för svensk migrationspolitik måste vara att ta tillvara migrationens fördelar och samtidigt försöka minimera de problem som kan uppstå i migrationens spår. I takt med att migrationen och våra egna förutsättningar förändras krävs en kontinuerlig översyn av politiken på både nationell och europeisk nivå.

Migration är per definition ett fenomen som innefattar minst två länder – ofta många fler. De flesta länder är dessutom i allt större utsträckning både ursprungs-, transit- och destinationsländer på samma gång. För att bäst ta tillvara på migrationens fördelar behövs ett ökat samarbete som underlättar en ordnad migration mellan länder.

En gemensam asyl- och flyktingpolitik i EU

Med öppna gränser inom EU blir invandringen till unionen en gemensam fråga för alla medlemsstater. Det pågår i EU ett viktigt arbete för att finna samordning kring migrationen. Även om vi socialdemokrater är kritiska till delar av denna samordning är ambitionen viktig och i huvudsak riktig. Vi välkomnar de steg som tagits kring exempelvis mottagande och familjeåterförening. Men vi vill se en utveckling av EU-samarbetet mot en mer rättssäker, human och effektiv asylpolitik samt en gemensam politik för Europas kommande behov av arbetskraftsinvandring.

På asylområdet har många reformer gjorts för att anpassa lagstiftningen för flyktingmottagandet över hela EU. Mycket återstår dock att göra för att lagstiftningens minimikrav ska genomföras i praktiken i alla medlemsstater. Medan nästan alla reformer i Sverige och EU har riktats mot asylsökande och flyktingar, har väldigt lite tid ägnats åt den stora grupp människor som kommer till EU men inte är asylsökande eller flyktingar. Hittills har fokus riktats alltför ensidigt mot åtgärder för att minimera migrationen till EU. Detta trots att de stora utmaningarna handlar om att förebygga den mänskliga katastrof som pågår i områden nära EU, när människor med livet som insats försöker ta sig hit.

Inom EU lever idag miljontals människor utan uppehållstillstånd, inte sällan under fruktansvärda förhållanden när deras utsatthet hänsynslöst utnyttjas. Mänskliga rättigheter är universella och innefattar även dem som lever inom EU utan tillstånd. Att förhindra de dagliga kränkningarna av dessa människors rättigheter borde vara högsta prioritet. Nästa steg måste inkludera en samsyn på arbetskraftsinvandringen så att arbetskraftsinvandras rättigheter tillvaratas och respekteras inom hela EU, särskilt som vi vet att behovet av arbetskraft kommer att öka.

Asylrättens betydelse

Asylrätten är en grundpelare inom migrationspolitiken för svensk socialdemokrati. Den är en mänsklig rättighet och utgår ifrån människors behov av skydd och deras fruktan för förföljelse.

Asylrätten kan aldrig upprätthållas av enbart ett fåtal länder. Den förutsätter att alla länder som har undertecknat FN:s flyktingkonvention har en öppen dörr för människor i behov av skydd och att de kan erbjuda en rättssäker prövning av asylskälen samt ett värdigt mottagande. Idag har drygt 130 länder skrivit under FN:s flyktingkonvention, den så kallade Genèvekonventionen.

Kvinnors skäl till att söka asyl kan skilja sig från männens och det finns en stor risk att kvinnans asylskäl kommer i skymundan. Därför krävs särskilda satsningar på att asylsökande kvinnor får möjlighet att välja om de vill ha kvinnliga handläggare, tolkar och offentliga biträden. Det måste finnas ett tydligt genusperspektiv i asylprocessen.

Vi är stolta över att Sverige har tagit och tar ett mycket stort ansvar genom vårt nationella flyktingmottagande, ett starkt ekonomiskt stöd till FN:s flyktingkommissarie och ett stort mottagande av kvotflyktingar. Men vi måste även fortsättningsvis driva frågan om ett större gemensamt ansvarstagande för flyktingsituationen i världen.

Trots att stora förändringar har genomförts inom svensk migrationspolitik under senare år ser vi socialdemokrater att det finns områden som kräver ytterligare utveckling. Vi vill speciellt lyfta fram tre områden som är i särskilt behov av en översyn:

- Sverige behöver bli bättre på att välkomna människor som kommer hit och bättre ta tillvara deras resurser i arbetslivet.
- Sverige måste anpassa lagstiftningen inför kommande behov av arbetskraftsinvandring.
- Sverige måste bli bättre på att hantera situationen för dem som lever i Sverige utan tillstånd.

En snabbare introduktion

Vårt mål är arbete åt alla – full sysselsättning. Jobb är vägen in i det svenska samhället. Därför sätter en framgångsrik politik, jobben först, för dem av oss som nyss kommit hit. En starkare arbetslinje ska genomsyra välkommandet till vårt land för de grupper som är i arbetsför ålder.

Det är bra att människor vill komma till Sverige och arbeta – och det är en förutsättning för vårt lands fortsatta utveckling. Vi måste bli bättre på att välkomna människor som flyttar hit och bättre ta tillvara deras kunskaper och resurser i arbetslivet. Vi måste förkorta den tid som går mellan att man kommer till Sverige och att man hittar ett jobb. Mottagandet måste bli mer effektivt, vi måste stärka våra investeringar i språk- och kompletteringsutbildning och förbättra informationen om vilka möjligheter som finns på arbetsmarknaden.

Alla insatser under introduktionen ska vara inriktade på att ge snabbast möjliga väg till jobb och egen försörjning.

Integrationspolitiken har kommit till vägs ände. Vi vill avskaffa den gamla synen på integrationspolitik. Idén att bedriva en integrationspolitik som är skild från jobb och välfärd är föråldrad.

Som ny i Sverige behövs en introduktionstid för att hitta ett jobb, lära sig svenska och att komma in i samhället. Sverige behöver en introduktionspolitik - ordet integration leder både tanken och åtgärder i fel riktning. Målet med ett inkluderande samhälle och integration kan snarare motverkas av en så kallad integrationspolitik, då det riskerar att bli en lång process av utdefiniering istället för introduktion till ett jämlikt deltagande.

Vi vet att jobb är snabbaste vägen in i det svenska samhället. Vi vill öka sysselsättningen – inte minst bland dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Det handlar om nyanländas rätt att komma in på arbetsmarknaden. Särskilt angeläget är

det att nyanlända kvinnor deltar i arbetslivet – eftersom jobb är en av grundstenarna för kvinnors frigörelse. Vi ska öka investeringarna för bättre skolor och resurser för att möta barn och unga med svenska som andraspråk. Vi ska ha en mer aktiv bostadspolitik som inte förstärker den segregation som vi i dag ser, utan som minskar den. Allt detta är klassisk socialdemokratisk politik som utmanar klassklyftor och orättvisor.

Självklart ska alla som bor och arbetar i Sverige ha samma rättigheter och skyldigheter. Vi ska inte öka uppdelningen i vi och dom. Det är gårdagens politik. Utmaningen handlar om att skapa ett vi. Det görs vare sig med test eller med kontrakt. Skyldigheter och rättigheter ska vara lika för alla som lever i Sverige.

Introduktionen och möjligheten att på lika villkor ta del i det svenska samhället är inte enbart ett ansvar för myndigheter och dem som kommer till vårt land. Det är inte enbart en statlig angelägenhet - utan en angelägenhet för hela samhället. Att ge faktiska möjligheter till delaktighet är ett medmänskligt ansvar – liksom att ta vara på dessa möjligheter. Diskriminering eller negativt bemötande på grund av etnicitet, religiös övertygelse, kön, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder kan vi aldrig acceptera. Arbetet med att undanröja diskriminering på arbetsmarknaden måste stärkas.

En bättre start

Ett väl fungerande flyktingmottagande förutsätter en helhetssyn på hela introduktionsarbetet, från asylprocess via uppehållstillstånd och till egen försörjning. Utgångspunkten för svensk asylpolitik är och måste även fortsättningsvis vara en rättssäker och snabb asylprocess med kort handläggningstid. För att människor inte ska fastna i asylprocessen vill vi korta handläggningen hos Migrationsverket.

För att flyktingmottagandet ska fungera med bra bostäder, skola och tillgång till hälso- och sjukvård behöver asylsökandes boende styras mer. Allt för många asylsökande väljer i dag att bosätta sig i storstadsregionerna, vilket har inneburit att mottagandet blivit sämre. Samtidigt finns det kommuner som borde ta emot fler asylsökande. Ett bra mottagande kräver en ökad styrning.

Både formen och platsen för boendet är av stor betydelse. Under asylprövningsperioden bör ett boende anvisas för den asylsökande. Vi socialdemokrater vill pröva den vägen först innan det kan bli aktuellt med lag om kommunplacering gentemot den enskilde där olika incitament kan övervägas.

Vi vill att det ska vara möjligt för kommunerna att nå människor så snart de söker asyl för att ge dem information om olika möjligheter till bostad och arbete och framtidsutsikter på olika orter i Sverige. Det ger dem chansen att göra ett aktivt val

redan från början. I dag hindras detta av sekretessen som gäller för asylsökande, men skulle kunna lösas genom medgivande av den asylsökande själv.

Dagens utformning av det så kallade egna boendet leder till att människor, i synnerhet barn, far direkt illa bland annat på grund av att alltför många personer ofta bor i samma lägenhet. Därför bör lagstiftningen ses över i syfte att alla kommuner över hela Sverige ska ta ansvar för mottagandet och att de asylsökanden under själva asylprövningen får boendeort anvisad, där möjligheter till arbete och bostad är goda. Migrationsverket ska kunna ge tydligare anvisningar om var det finns bäst möjligheter till egen försörjning. Det boende som anvisas, som idag kallas för anläggningsboende och handlar om helt vanliga lägenheter, bör ytterligare utvecklas och lagen om eget boende ses över.

Vi vill att varje individ, efter att ha fått uppehållstillstånd, ska få ett personligt ombud som är ett stöd och tillhandahåller relevant information om vilka möjligheter som finns för att kunna starta sitt liv i Sverige. Tillsammans med det personliga ombudet har varje individ huvudansvar för en introduktionsplan för den första tiden i Sverige. Planen ska syfta till att staka ut den snabbaste vägen till jobb och egen försörjning. Planen ska utformas som en överenskommelse mellan individen och samhället där båda parter har skyldigheter och ansvar. Individen ska under avtalstiden få ett tydligt erbjudande om lämplig kommunplacering där det finns praktikplats eller jobb.

Länsstyrelsen bör få en ännu tydligare samordnande roll för att tillsammans med kommuner, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket arbeta för att introduktionsprocessen snabbas upp.

Bättre undervisning i svenska

De personer som flyttar till Sverige har olika förutsättningar för och mål med att lära sig svenska. Det ställer krav på flexibel och individanpassad svenskundervisning, som också anpassas till arbetslivet. Undervisningen bör kunna kombineras med arbete och självklart bör även yrkesspecifik språkundervisning vara en del av utbildningsutbudet.

Under förra mandatperioden lade socialdemokraterna fram förslag om förändringar i svenska för invandrare, SFI. Nu vill vi gå vidare och komplettera dagens SFI-undervisning med intensivkurser i svenska. Vi föreslår att Södertörns högskola, Malmö högskola och Gävle Högskola ska erbjuda intensivutbildningar i svenska för personer med akademisk examen.

Kompletteringsutbildning för utländska akademiker och yrkesutbildade

Under den förra mandatperioden genomförde vi socialdemokrater en försöksverksamhet med satsningar på kompletteringsutbildning för lärare, jurister och en högre förvaltningsutbildning för personer med utländska examina. Vi vill att dessa satsningar ska utvidgas, och föreslår att kompletterande utbildningar ska erbjudas på flera områden där det råder brist på arbetskraft. Utbildningarna ska genomföras vid några utpekade högskolor/universitet och yrkesvux. Vi vill också utveckla valideringen av utländska examina och yrkeskunskaper. Idag används olika metoder i olika delar av landet. Till exempel är Göteborgs kommun mycket framgångsrik i sitt valideringsarbete, men det behövs en nationell strategi för validering och det brådskar.

Möjligheter att arbeta under asylprövningen

Arbetslinjen är en av hörnstenarna i den svenska modellen. Aktivitet går före passivitet. Arbetslinjen bygger på rätt och plikt, den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. Asylsökandes roll i arbetslivet måste ses ur ett rättighetsperspektiv, vilket utgår ifrån individens rätt att delta i lönearbete – och en skyldighet att ta de möjligheter som står till buds.

Tillgången på lediga arbeten att söka är naturligtvis avgörande för asylsökandes möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Därför är det rimligt att utgå från arbetsmarknadens behov och den enskildes kunnande när boende anvisas. Detta skulle sannolikt också underlätta kommunernas introduktionsansvar. Tänkbara ekonomiska incitament är flyttbidrag.

Vi vill hitta former för att erbjuda asylsökande SFI och praktik- och arbetsmöjligheter, för att få möjlighet att göra något meningsfullt och kunna investera i sig själva under väntan på beslut.

Ta vara på viljan att arbeta.

Flyktingar söker sig ofta till kommuner där de har släktingar, vänner eller andra landsmän. Samtidigt finns det många andra kommuner med arbetskraftsbrist och vikande invånarantal. Flyktingars kompetens ska kartläggas tydligare och matchas med företagens behov av arbetskraft. Vi vill utveckla den modellen och utveckla försöket med prova-på-platser som genomfördes under förra mandatperioden. Staten ska i samarbete med kommuner och näringsliv tydligare kartlägga behov och kompetens för att matcha ihop dem. Det handlar också om att erbjuda kompletterande utbildningar så att människor ges förutsättningar och färdigheter för att kunna ta plats på arbetsmarknaden.

En löneliknande introduktionsersättning

Introduktionsersättningens syfte ska förtydligas och bör uppfattas som en löneliknande ersättning för att man skaffar sig kunskap om hur samhället och arbetsmarknaden fungerar, vilket krävs för att komma in i samhället, innan man kan försörja sig själv.

Den som får introduktionsersättning ska därför delta i och tillgodogöra sig den utbildning, information och stöd som ges i enlighet med den individuella introduktionsplanen. Det kan handla om allt ifrån traumabearbetning till praktikplatser och validering, beroende på de skilda erfarenheter och förutsättningar som olika individer bär med sig och beroende på vad som bedöms vara den mest effektiva insatsen för att hitta ett jobb.

En rättvis ersättning för flyktingmottagande

Kommunernas kostnader för mottagandet skiljer sig åt beroende på flyktingarnas olika behov och på situationen i kommunen. Därför måste dagens schablonersättningssystem för flyktingmottagande till kommunerna ses över så att de bättre avspeglar kommunens verkliga kostnader.

Den som får avslag på sin asylansökan ska få hjälp och stöd för att lämna landet. Vi måste utveckla mer effektiva och värdiga system för avvísningar. En avvisning ska alltid i första hand ske på frivillig basis. Om inte detta är möjligt ska myndigheter bistå. Vi vänder oss starkt emot utvecklingen av att i ökad omfattning ha människor i förvar i väntan på verkställande av avvisning. I EU är det nu möjligt att ha människor i förvar i upp till 18 månader, vilket vi tycker är en orimligt lång tid. Vi anser att huvudregeln ska vara att människor som inte begått brott inte ska låsas in och att barn under inga omständigheter ska sättas i förvar. De lagliga grunderna för att sätta människor i förvar måste stramas upp och processen göras mer transparent. På EU-nivå är man i färd med att anta en ändrad lagstiftning som går i denna riktning.

Ny arbetskraft – ny kunskap

Många gånger är det entreprenörer som väljer att bryta upp och starta nytt. Det är människor som vågar och som söker en bättre framtid. De fanns bland våra svenska Amerikafarare för mer än 100 år sedan. Av dem återvände ungefär var fjärde hem, många av dem till det som blev den svenska småföretagarbygden i Småland. Samma sak ser vi i dag. Från indiska Bangalore flyttar några av världens skickligaste datatekniker ut i världen. Nu ser vi hur många också återvänder med affärskontakter och erfarenhet.

Insikten om betydelsen av den konkreta överföringen av resurser växer. Världsbanken har räknat ut att de pengar migranter skickar till sina hemländer under 2007 uppgick till 318 miljarder dollar, varav 240 miljarder gick direkt till

utvecklingsländerna. Det totala beloppet är med all säkerhet ännu större. Även om uppskattningarna varierar kraftigt, utgör informella flöden av pengar en betydande del av de totala globala remitteringarna.

Kvinnor skickar en större andel av sin inkomst till sina familjer, mer regelbundet och mer konsekvent än män. Enligt FN beror detta främst på att kvinnor är mer benägna än män att investera i sina barn och kvinnor fokuserar dessa bidrag på barnens hälsovård och utbildning.

Effekterna av dessa remitteringar är kända i alla utvecklingsregioner i världen och når direkt miljontals hushåll - cirka 10 procent av världens befolkning. Betydelsen av dessa pengar för fattigdomsbekämpning är uppenbara, och effekterna på ekonomisk tillväxt, utveckling och investeringar är också betydande.

En baksida av migrationen är det som kallas ”brain drain”, det vill säga att utvecklingsländer förlorar utbildade människor genom migrationen. För att motverka denna utveckling måste vi sträva efter ”brain circulation”, det vill säga att länder kan dra nytta av att personer som flyttat till ett annat land återvänder med nya kunskaper och färdigheter som kan skapa en grogrund för utveckling.

Arbetskraftsmigration är en naturlig del av en globaliserad värld. Även om Sverige har en lång historia av arbetskraftsinvandring, kommer arbetskraftsinvandringen att öka framöver, även från länder utanför EU. En väl fungerande arbetskraftsinvandring, som tar sin utgångspunkt i vårt behov av arbetskraft, är viktig för svensk ekonomi och arbetsmarknad. Men det förutsätter bibehållen ordning och reda på arbetsmarknaden, med respekt för gällande villkor och kollektivavtal.

En ökad arbetskraftsinvandring ger bättre förutsättningar för att hantera arbetskraftsbrist inom olika yrkesgrupper, bidrar till att ny och värdefull kunskap kommer till Sverige och att vårt lands globala kontaktnät utvidgas. Genom arbetskraftsinvandring kan vi fylla behoven av arbetskraft och kunskap som inte kan tillgodoses på annat sätt. En ökad rörlighet bidrar också till att utjämna och mildra effekterna av den demografiska utvecklingen.

Även om det i dag inte finns någon utbredd arbetskraftsbrist i Sverige kan det se annorlunda ut inom specifika yrken, branscher eller geografiska områden. Arbetskraftsbrist kan dessutom uppstå inom olika områden vid olika tidpunkter framöver. När inte mobilisering av dem som står utanför arbetsmarknaden räcker som åtgärd för hantera arbetskraftsbrist eller lösa flaskhalsar och matchningsproblem, kan arbetskraftsinvandring bli ett mycket viktigt instrument för en väl fungerande arbetsmarknad och svensk välfärd.

Detta tydliga samband mellan arbetskraftsinvandringen och arbetsmarknaden i sin helhet innebär att den så kallade myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen

som tidigare inkluderade både Arbetsmarknadsverket och de fackliga organisationerna, måste återinföras. Formerna för prövningen kan dock behöva ses över för att garantera en snabb och smidig process.

På EU-nivå är man i färd med att anta en gemensam lagstiftning om villkor för arbetskraftsinvandring till EU. Arbetstagare som beviljas inresa till EU erhåller ett uppehållstillstånd som ger dem rätt att arbeta ("EU-blåkort"). För oss socialdemokrater är det ett självklart och grundläggande krav för att få arbetstillstånd att löner, anställningsvillkor, försäkringsskydd och övriga arbetsvillkor ligger på samma avtalade nivå för vad som gäller i yrket eller i branschen i Sverige. Om inte det kravet möts finns risk för att människor utnyttjas, kränks och far illa på arbetsmarknaden och att löner successivt dumpas. Då blir arbetskraftsinvandringen kontraproduktiv och försvårar en fungerande arbetsmarknad.

I Sverige är det de fackliga organisationerna som har bäst kunskap om löner och anställningsvillkor. Vid en utvidgad arbetskraftsinvandring är det därför viktigt att de ges reella möjligheter att yttra sig om och bevaka att löner och anställningsvillkor följs.

Exemplen på hur invandrad arbetskraft exploateras och kränks är tyvärr allt för många. När vi säger att människor är välkomna att komma till Sverige för att arbeta har vi också ett ansvar för att förhindra att de utnyttjas eller far illa. Det finns flera sätt att stärka migranternas position som bör övervägas, så som juridiskt bindande anställningserbjudande före inresa, efterhandskontroller och sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare som missköter sig. Tyvärr innebär den nya lagen om arbetskraftsinvandring att migrantens utsatthet ökar när arbetsgivaren i praktiken tilldelas rätten att avgöra om den enskildes uppehållstillstånd.

Efterfrågan på arbetskraftsinvandring kommer naturligtvis att utvecklas olika inom olika sektorer och präglas av den rådande konjunkturen. Framöver kan situationen på arbetsmarknaden dock förändras på ett mer dramatiskt sätt. Det beror både på de demografiska förändringar som vi ser framför oss, där allt färre kommer att försörja allt fler och de prognoser som redan idag visar att bristen på arbetskraft inom exempelvis vård och omsorg kan bli mycket omfattande på lång sikt. I framtiden kommer Sverige att hamna i en situation då vi behöver rekrytera arbetskraft från andra länder. Därför bör det redan nu göras en analys av vilka arbetskraftsbehov vi kommer att ha liksom utformas en strategi för hur vi möter de behoven. Samtidigt är det viktigt att allmänhetens tilltro till systemet upprätthålls genom att arbetsgivarna delar ansvaret med de fackliga organisationerna och myndigheterna.

Som om de vore rättslösa

I dag lever och arbetar, enligt vissa beräkningar, ett antal miljoner människor i Europa och tiotusentals människor i Sverige utan uppehållstillstånd. Flera av dem lever under mycket svåra förhållanden och utnyttjas av oseriösa arbetsgivare. En del utsätts för svåra kränkningar och övergrepp. Några lever under närmast slavliknande förhållanden, instängda och utnyttjade av människohandlare. Rädslan för att bli upptäckt och avsaknaden av tillstånd gör att det skydd som våra lagar, myndigheter och försäkringar ger ofta saknar betydelse för den som befinner sig i Sverige utan tillstånd.

Skälen till att människor väljer att bryta upp från sina hemländer är många: fattigdom, politisk instabilitet, krig och konflikter, klimatförändringar, sjukdom, arbetslöshet, men också drömmen om ett nytt och bättre liv. För många är migration också en aktiv strategi för att förbättra sina livsvillkor, en önskan som tyvärr inte går i uppfyllelse när de lever som papperslösa eller utnyttjas hänsynslöst via trafficking eller svartjobb.

Så länge vi inte kommer tillrätta med de enorma orättvisor som finns i världen idag, kommer människor vara beredda att göra nästan vad som helst för att ta sig till Europa för att söka arbete - lagligt eller olagligt.

Samtidigt innebär reglerna för invandring till Sverige starka begränsningar för de papperslösa som befinner sig här. Samhället måste kunna skydda dem från att utnyttjas, samtidigt som samhället inte tillåter dem att vistas i Sverige. Samhället måste också arbeta för att förebygga att människor väljer att leva som gömda.

Mänskliga rättigheter och alla människors lika värde gäller oavsett varifrån man kommer och var man befinner sig, med eller utan tillstånd och hur svårt det än må vara att se till att de respekteras. Vi kan aldrig acceptera en situation där en grupp i samhället lever och behandlas som om de vore rättslösa. Utnyttjande av människor som lever och arbetar här är oacceptabelt. Att leva som gömd och hanka sig fram på svartjobb är inte en lösning utan leder i förlängningen till en fruktansvärd livssituation.

Motverka utnyttjandet

En av orsakerna till att så många tar risken att leva och arbeta utan tillstånd i Sverige eller andra delar av Europa, är att det finns en efterfrågan på billig arbetskraft som ställer få eller inga krav på sin arbetssituation. En viktig åtgärd för såväl arbetsmarknaden som för att förebygga att människor lever gömda, är att motverka att oseriösa arbetsgivare anställer personer utan uppehållstillstånd. Arbetsgivare som anställer arbetskraft illegalt är inga välgörare utan begår en kriminell handling. Det handlar om att på olaglig väg tjäna snabba pengar på människors utsatthet. Det är

inte de papperslösa som är roten till problemet - problemet är kriminella arbetsgivare som dumpar löner och sociala villkor. Enligt utlänningslagen är det ett brott att arbeta i Sverige utan arbetstillstånd och den som gör det kan dömas till böter. Arbetsgivaren kan dömas till böter eller fängelse enligt samma lag.

På EU-nivå har en gemensam lagstiftning tagits fram för påföljder för arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU samt krav på arbetsgivarna att vidta förebyggande åtgärder och andra kontroller. En svensk lagändring bör göras så att arbetsgivaren kan dömas att betala skadestånd till arbetstagaren. Straffet för att utnyttja arbetskraft skulle således öka och sannolikt minska förekomsten av oseriösa arbetsgivare, samtidigt som incitamenten för att anmäla dessa skulle öka.

Tillgänglighet i sjukvården

Antalet människor som trotsar murar och gränser kommer att öka. Det måste vi klara med medmänskligheten i behåll.

Den begränsade tillgången på sjukvård för människor som befinner sig i Sverige utan tillstånd utgör inte bara ett problem för dessa personer. Problemet gäller alla som är över 18 år och som kommer till Sverige utan en egen sjukförsäkring. För dem har sjukvården endast skyldighet att ge akut vård och då får patienten betala fullt pris. Principen att människor som inte är bosatta i Sverige och som inte ingår den svenska sjukförsäkringen får betala för sig är rimlig.

Efter beslut i EU har Sverige infört ett krav på landstingen att erbjuda hälsoundersökningar för asylsökande. Vi anser att det är viktigt att hälsokontroller verkligen genomförs. Idag är det bara var tionde av de nyanlända som utnyttjar erbjudandet.

Barn under 18 år som lever gömda i Sverige, utgör idag en grupp som faller utanför lagstiftningen när det gäller sjukvård. Det handlar om barn som inte själva har sökt, eller vars föräldrar aldrig ansökt, om uppehållstillstånd i Sverige. Dessa barn omfattas inte av samma vård som barn som är bosatta i Sverige eller som de barn som är gömda men har funnits med i asylprocessen. Praktiska lösningar måste identifieras för denna utsatta grupp.

10. Politik och religion

Aldrig tidigare har vi rest i sådan utsträckning som i dag. Aldrig någonsin har människor handlat med varandra i så stor utsträckning som i dag. Aldrig har så många människor rört sig över nationsgränser för att arbeta, bo eller leta efter en fristad som i dag. Aldrig har så många jobb varit beroende av skeenden och beslut på andra sidan jordklotet. Kulturer och värderingar möts och bryts.

Världens olika språk lärs ut i en större omfattning än någonsin. En majoritet av jordens befolkning kan i realtid ta del av bilder, budskap och rapporter från stora händelser med hjälp av den nya informationstekniken.

Detta kapitel syftar till att väcka en diskussion om relationen mellan politik och religion i dagens globaliserade värld.

Det samhälle vi ska leva i tillsammans i framtiden kommer sannolikt vara ännu öppnare och nationsgränser får en allt mindre betydelse. För bara ett par generationer sedan var det en stor händelse att ha besökt en annan del av Sverige än sina hemtrakter eller mött en person från ett annat land.

Vi lever idag i ett samhälle med arbetskamrater, vänner, grannar och personer som har olika etnisk bakgrund, språk, traditioner och trosuppfattningar. Där kan fördomar finnas som bygger upp murar mellan människor eller mellan länder. Där gamla mönster möter nya, det kända möter det okända, just där uppstår ibland krockar och nästan alltid diskussioner. Vi bejakar mångfalden då vi vet att den i det långa loppet stärker oss. Men fördomar kan också växa och slå in kilar i våra samhällen. Anna Lindh sammanfattade vår syn på fördomar och mänsklig värdighet i ett tal från september 1999:

”Fördomar måste mötas med en kombination av kunskap, personliga erfarenheter och dialog ämnad att skapa förtroende. Det finns anledning för oss alla att ta till oss det gamla indianska ordspråket: Döm aldrig en broder förrän du gått två månvarv i hans mockasiner”.

I samma tal konstaterade Anna Lindh att det inte räcker att se på religionsfrågor som enbart privata. Andliga erfarenheter och teologiska frågor må vara privata, men religion fungerar också som kulturbärare och uttryck för etiska grundhållningar, vilket kräver ett bredare politiskt angreppssätt.

Nästan överallt frodas religiösa rörelser. Religionen erbjuder för många människor något viktigt – en mening och riktning, värderingar att dela och något större att vara med att genomföra. Den grundläggande rättigheten att tro är lika viktigt som rätten

att inte tro. Chiles president Michelle Bachelet uttryckte det som att ”Jag har inte blivit välsignad med gåvan att tro”.

Religion har ofta varit en svart fläck inom politiska rörelser. Vi måste bli bättre på att förstå, analysera och utforska gränslandet mellan religion och politik. Samtidigt vill vi fortsättningsvis slå vakt om den sekulära staten, med en tydlig åtskillnad mellan religion och politik.

Politik och religion

De nära kopplingarna mellan kyrkan och de konservativa krafterna i Sverige under 1800- och 1900-talen gjorde delar av socialdemokratin oförmögen att se religion som en legitim form för tolkning av livets stora frågor. Det sekulära samhällskontraktet från 1900-talet som betraktade religion som en privatsak måste fördjupas och erkänna religionernas samhälleliga dimensioner. Bland nya och gamla grupper av svenskar är till exempel islam, judendom och kristendom levande traditioner där mening och livsmod skapas. För dessa grupper riskerar den sekulära socialdemokratin att framstå som livsförnekande, ointressant och provinsial.

Respekten för mänskliga rättigheter inom socialdemokratin måste inbegripa respekt för människors rätt att mötas i gudstjänst, bön och att tolka livet i religiösa riter och texter.

Religionens växande politiska roll i nutiden är kopplad till globaliseringen som medför nya former för interaktion mellan kulturer.

När de sekulära ideologierna inte anses erbjuda svar och framtidshopp blir andra identitetsbärare och andra politiska lösningar viktigare. Globaliseringen har förändrat Sverige och Europa för alltid. Situationen kräver att socialdemokratin – för att vara relevant och livsbejakande - formulerar en ny politik med fördjupad analys av kultur, religion och bildning i Sverige och i Europa.

Religionens återinträde i politiken innebär både risker och möjligheter. Politiserad religiös fundamentalism förenklar en komplex värld till svart och vitt, till onda och goda och legitimerar därigenom våld och maktpolitik. Allra tydligast blir detta när politiska ledare säger sig företräda en syn där gudomlig rätt, i deras egen tolkning, anses stå över demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter. Det finns politiska intressen som vill skapa motsättningar mellan kulturer och därmed stimulera en utveckling som ibland beskrivs som en ”Clash of Civilization”. I en sådan situation finns lite utrymme för nyanser.

När religioner lyfter fram grundläggande värdefrågor, som fred, förståelse och rättvisa samt öppnar för förståelse också av andra trosriktningar, blir den ett viktigt och fördjupande komplement till politiken i en komplex värld. Det kanske tydligaste

internationella exemplet på detta är sannings- och försoningsarbetet i Sydafrika. Där har religionen bidragit med redskap som de politiska strukturerna normalt saknar.

Som ett svar på den ökande politiska rollen för religion och i synnerhet i fundamentalistisk tappning, ser vi också en växande militant sekularism, som tydligt sammandrabbade med islam i till exempel den danska så kallade karikatyrkrisen och delvis också i den svenska så kallade rondellhundsdiskussionen. Socialdemokratin måste uppmuntra olika sätt att tolka livets insida, till exempel i konst, kultur och religion i kombination med att vi som parti värnar den enskilda människans rättigheter och frigörelse.

Rättighetsperspektivet är avgörande för att hantera de kultur- och religionsmotsättningar som följer i globaliseringens spår. Stärkta rättigheter för minoriteter, väl förankrade i majoritetssamhället, är en viktig nyckel. Men globaliseringen kräver också en intellektuell vilja och förmåga att formulera politik som ger utrymme för olika slags rättigheter i förhållande till och parallellt med varandra – till exempel religionsfrihet och yttrandefrihet.

Skillnaden mellan en konstruktiv och destruktiv roll för religionen kan beskrivas som två olika sätt att förhålla sig till sanning. Antingen ser man sanningen som något exklusivt som man själv erövrat och ängsligt vill skydda mot alla utmaningar. Det ger en sådan fundamentalism som utmärker den religiösa högern. För dessa blir dialog och det annorlunda ett hot. Eller också ser man sanningen som något alla har att söka. Då blir dialog och samspel också med andra religioner och oliktankande en tillgång. Detta nyfikna sanningssökande utmärker den religiösa vänstern. I denna konstruktiva dialog bär varje människa en längtan efter mening och denna längtan förenar över religionsgränser.

Religionens politiska påverkan

Religionens återkomst till det offentliga livet har överraskat många. Det gäller både i internationell politik och i Sverige. De buddistiska munkarnas roll i protesterna mot diktaturen i Burma, kyrkornas roll i försoningsprocessen i Sydafrika, George W Bushs och den kristna högerns politiska dagordning, katolska kyrkans inflytande över sexualpolitiken och relationerna mellan könen i stora delar av världen och inflytandet av politisk islam i den muslimska världen är välkända inslag i världspolitiken.

Även i den svenska samhällsdebatten har frågor om religion och politik fått ökat utrymme. Kyrkor och samfund går samman för att göra avtryck i politiken. Det gäller inte minst i flyktingpolitiken, biståndspolitiken och klimatpolitiken.

Som vi tidigare konstaterat innebär religionens ökade roll i samhällsdebatten både problem och möjligheter. Några ser detta till och med som ett hot mot den sekulära staten. Helt klart är att det sekulära samhällskontrakt som formulerades gentemot

Svenska kyrkan och frikyrkorna i uppbyggandet av det moderna Sverige och där religionen i huvudsak begränsades till den privata sfären, behöver utvecklas. Detta som ett resultat av ett mer komplext och mångkulturellt samhälle, där dessutom många människor har andra historiska erfarenheter än de som byggde det svenska folkhemmet.

Det är ett faktum att religiösa trosuppfattningar ofta får betydelse för människors politiska agerande. Religionen kan fungera som inspiration för politisk handling, oavsett om det rör solidaritet med utsatta grupper, synen på kvinnans ställning eller regeringsmaktens legitimitet. Religionen kan också fungera som normgivare, till exempel i kontroversiella moralfrågor. Dessutom fyller den religiösa trosuppfattningen för många människor funktionen att skapa förståelse av till exempel samhällssekunden, på samma sätt som en sekulär ideologi. Genom att vara ett tolkningsmönster blir religionen för enskilda personer en riktninggivare i politiska frågor.

Den sekulära staten

Socialdemokraterna har alltid förespråkat en sekulär stat, där religionsfriheten utgör en självklar del av ett öppet och demokratiskt samhälle. I linje med detta anser vi att staten ska vara religionsneutral. Det var därför viktigt att kyrkan skildes från staten. Religiösa argument kan inte ligga till grund för lagstiftning, men lagstiftningen ska erbjuda frihet för varje individ att ha sin tro eller ingen tro alls.

Teologiska och andliga frågor är inte i första hand politiska frågor utan tillhör i grunden varje människas privata sfär. Här har socialdemokratin inte anledning att ta ställning. Men de delar av religionen som rör samhällsetik och kulturell identitet är politiska frågor där vi som parti måste ha ett förhållningssätt. Till socialdemokratin är alla välkomna som delar våra värderingar – oavsett vilken livsåskådning eller religion man bekänner sig till. Man kan som socialdemokrat vara agnostiker, ateist, buddhist, hindu, jude, kristen eller muslim – bara man står upp för demokrati, frihet, jämlikhet och solidaritet. Vi tror att majoriteten av troende människor i Sverige delar dessa grundläggande ideal. För dessa ska socialdemokratin vara det tydliga politiska alternativet.

Vikten av dialog

Efter murens fall, med sina motsättningar mellan väst och öst, kapitalism och kommunism, demokrati och diktatur, vill nu en del beskriva de nya storkonflikterna som en kraftmätning mellan kristendom och islam. Detta gäller inte minst efter den 11 september 2001.

Det är dock viktigt att komma ihåg att det finns skarpare motsättningar inom kristendomen och islam än mellan dessa världsreligioner. Det är fanatism och

fundamentalism som är problemet, inte religion. All fundamentalism är av ondo, oavsett om den hämtar sin näring ur politiska eller religiösa övertygelser. I många konflikter har sociala och politiska skiljelinjer ”bäddats in” i religiösa uttrycksformer, eller så utnyttjas religionens roll som kulturbärare för att förstärka etniska eller sociala motsättningar.

Dessa sociala och politiska skiljelinjer måste synliggöras för att kunna hanteras. Vårt parti har – genom vår internationalism och vårt solidaritetsarbete samt vår starka förankring i folkrätt och mänskliga rättigheter – goda möjligheter och en stor trovärdighet i att främja en religionsdialog för ökad förståelse och respekt, samt minskade fördomar mellan människor med olika religionstillhörighet. Därigenom klär vi av motsättningarna dess religiösa dräkt och synliggör underliggande sociala och politiska skiljelinjer – vilket i sin tur främjar våra värden om frihet, jämlikhet och solidaritet.

Kvinnors ställning

Användandet av slöja har blivit en laddad symbolfråga på många håll i världen, kanske allra mest i länder som Turkiet, Frankrike och Iran.

Socialdemokratin tar inte avstånd från användandet av slöja. Det är vars och ens ensak hur man vill klä sig. Det är lika självklart att en kvinna i Sverige har rätt att välja att bära slöja, som det borde vara för en kvinna i Afghanistan att ha rätt att inte bära slöja. Det offentliga bör inte ha några synpunkter på det, såvida det inte leder till praktiska problem. Vi är därför emot lagreglering.

Däremot tar socialdemokratin avstånd från en patriarkal kvinnosyn där slöjan blir ett uttryck för en objektifiering av kvinnan, en grunduppfattning om att kvinnan är mannens ägodel och därför inte får ses av någon annan man. Detta är ett uttryck inte bara för en gammaldags syn på kvinnan, utan också på mannen.

På samma sätt som vi tar avstånd från denna form av objektifiering av kvinnan, så tar vi också avstånd från den objektifiering som sker i västvärlden, fast med andra förtecken. Vi anser till exempel att sexualiseringen av det offentliga rummet och reduceringen av kvinnor till objekt inom modeindustrin och i reklamen bidrar till att cementera den traditionella kvinnorollen.

Kvinnans kropp har på många sätt blivit ett slagfält. Det blir tydligt genom allt det ”pro-life”-rörelsen sprider över världen. Ett exempel var den så kallade ”Gag Rule”, munkavle-regeln, i USA, som förbjöd frivilligorganisationer att ge kvinnor råd om abort. Den förbjöd också organisationer att hjälpa kvinnor till abortkliniker. Detta system återinförde Bushadministrationen under sitt första år vid makten, med stöd från den kristna högern. Barack Obama valde, på sin tredje dag som president, att ta bort alla förbud.

I vissa delstater i USA är aborträtten hotad. Fortfarande är aborter bannlysta på Irland. I Rumänien nekades under sommaren 2008 ett barn rätten till abort efter en våldtäkt. I Mellanöstern är abort kriminellt i en stor rad länder. Detta trots att uppskattningsvis 400 kvinnor dör varje dag på grund av farliga, olagliga aborter. Detta är ett viktigt exempel varför det oacceptabelt att låta reaktionär politik och religion samspela för att begränsa mänskliga rättigheter.

Omvänt är det nödvändigt att söka politiskt samarbete också med religioner eller företrädare för dessa för att möta de utmaningar som finns i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle och kunna stärka både kvinnors och män rättigheter. Eller för att uttrycka det med Tjeckiens förre president Vaclav Havels ord:

”Vi lever i en värld där våra öden är mer knutna till varandra än någonsin förut, i en enda planetär civilisation. Det är samtidigt en värld med många kulturer som alltmer motsätter sig en civilisationernas förening. Detta alltigenom farliga tillstånd måste vi förändra... Endast ur en nyfödd känsla av globalt ansvar kan växa ett system av instrument att möta alla hot som mänskligheten själv har skapat... Ett stilla liv på randen av en vulkan är illusoriskt...
I dagens värld angår allt alla.”

För oss socialdemokrater är det en självklar uppgift att samarbeta med rörelser och strömningar i den religiösa sfären som delar våra värderingar. Vi har i alla tider samverkat och kommer också i fortsättningen att samverka, med de rörelser som värnar våra värden om frihet, jämlikhet och solidaritet, oavsett om värdegrunden utgörs av ideologiska, politiska eller religiösa övertygelser.

11. Avslutning

År 2008 invandrade för första gången över 100 000 människor till vårt land. Det har aldrig tidigare skett. För bara något sekel sedan var situationen radikalt annorlunda. Över en miljon människor valde att lämna Sverige på grund av hunger och orättvisor.

Sveriges folkmängd ökar tack vare migrationen. Bland invandringen 2008 fanns 169 olika nationaliteter representerade. Den i särklass största andelen av ökningen utgjordes av redan svenska medborgare, som valt att återvända till Sverige efter några års boende utomlands.

Gränsen mellan hemma och borta suddas allt mer ut. Migrationen är ett tydligt och konkret exempel. Resandet har ökat explosionsartat. Men med den allt billigare och bättre tekniken knyts också nya kontakter över världens gränser varje dag utan att en enda resa behöver ske.

Händelser i en annan del av världen påverkar oss och våra beslut påverkar andra. Klimatförändringen och finanskrisen är tydliga exempel på globala fenomen som måste hanteras och lösas gemensamt. I framtiden väntar nya okända utmaningar. I dessa sammanhang blir uppdelningen mellan inrikes- och utrikespolitik irrelevant. De blandas utan möjlighet att skilja det ena från den andra.

”Frågan är om det längre går att dra en gräns mellan utrikespolitik och inrikespolitik. Vi lever i en tid då staternas utrikespolitik blivit världens inrikespolitik.”

Richard von Weizsäcker, tidigare förbundsresident i Tyskland

Den svenska inrikespolitiska debatten måste i högre grad förnyas och bindas samman med både EU-politiken och den globala politiken. Vi socialdemokrater tror i grund och botten på globaliseringens möjligheter. Vi är och förblir internationalister.

De senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har skapat ett ökat välstånd och bidragit till att fattigdomen i världen minskat. Det skulle ha varit möjligt att nå ännu längre, men politiken har inte förmått leverera ett bättre resultat. Den lärdom vi bär med oss är att det är möjligt att förändra och utrota fattigdom och hunger - om den politiska viljan finns.

Nu går vi mot några svåra år. Globaliseringen kan för många vara en källa till oro och otrygghet. De snabba ekonomiska kasten ökar känslan av osäkerhet och maktlöshet. Vår bestämda uppfattning är att inte passivt se på – socialdemokratien ska påverka

förändringen och vända utmaningarna till möjligheter. Det är inte enbart marknaden som kommer att avgöra om människor förbereds för arbeten i nya branscher. Snarare krävs politisk beslutskraft på europeisk och global nivå samt en inrikespolitik som väl integrerar de internationella aspekterna. Utan investeringar i hållbar utveckling och gröna jobb förlorar vi inte bara kampen mot lågkonjunkturen och arbetslösheten, men också mot klimatförändringen. Utan en politik med ett framträdande jämställdhetsperspektiv kan vi inte uppnå rättvisa och framgång. Utan tydliga och fungerande sociala broar från nuet in i framtiden kan kraften i globaliseringen vändas emot oss. Därför behövs vår svenska socialdemokratiska modell med god utbildning för alla, en trygg arbetslöshetsförsäkring, ett starkt miljöskydd, jämställdhet och generell välfärd.

På samma sätt som vår inrikespolitik behöver det internationella perspektivet, kommer vårt globala politiska arbete inte att nå framgång om vi inte lyckas väl i Sverige. Vår svenska generella välfärdsmodell har fått internationell uppmärksamhet därför att den varit framgångsrik ekonomiskt och lett till jämställdhet och rättvisa.

De skilda prioriteringarna mellan höger och vänster i politiken har samma klangbotten här hemma som internationellt. Vi har i detta rådslag lyssnat på och diskuterat nya förslag och idéer. Slutsatserna i denna rapport kräver att den nationella, europeiska och internationella politiken integreras i rättvisans och solidaritetens namn. Det är dags att byta regering i Sverige för att nå detta mål.

